

Tradimento

Tradimento

Johannes

Colofon:

Titel: Tradimento
© 2024 - Johannes

ISBN: 9789403728629

Druk: Mijnbestseller.nl

Coverontwerp: Vera Janssen - van Schaik
Website: www.crdeveerkracht.nl

Met dank aan: Willianne en Mel

Vrijdag 21 januari 1966;

*The Aden Independent: "TWO AUSTRALIAN TOURISTS DIE IN
TERRORIST ATTACK."*

Augusto leest het artikel verder. Hoe was het ook al weer, vijf weken geleden toen de reis begon.....

Bruno, Bruno! Heb je alle spullen klaarliggen om in te pakken?

En vergeet je pillen niet mee te nemen, zegt Anfina.

Nee, antwoordt Bruno. Alles ligt klaar, als je even in de koffers wilt doen, graag. Bruno kijkt op zijn horloge. Je moet wel een beetje voortmaken want Michael is over een half uurtje hier. Ja, ik ben volop bezig, zegt Anfina. Heb jij de planten nog water gegeven?

schreeuwt ze naar Bruno. Dat ga ik nu doen, antwoordt hij. Phh, telkens hetzelfde verhaal als we weg gaan, denkt hij bij zichzelf.

Maar nu, ja, nu blijven we maanden weg en gelukkig heb ik Michael die op het huis past. Buiten loopt Bruno naar de schuur en

haalt de tuinslang tevoorschijn. Even de planten wat water geven en dan de sproeier aan voor het gras. Hij is nog maar een paar

minuten bezig of er wordt alweer geroepen door Anfina. BRUNO, BRUNO, TELEFOON, PAK HEM EVEN, IK BEN NOG BEZIG.

Verdorie Anfina, denkt Bruno, en gooit de slang op de grond en rent naar binnen om de telefoon op te nemen. Hi, met Bruno klinkt het.

Met mij, klinkt het in de hoorn. Wat is er? vraagt Bruno. Ja, zegt de man, ik weet het niet, Ricko was net hier en vertelde dat er

vreemde dingen gebeuren op de Bari. Vreemde dingen? vraagt

Bruno. Ja, kom dadelijk eerst hier, dan leg ik het je uit. Verdorie,

zegt Bruno, moet dat nu? Ja, wordt er geantwoord. En meteen

hangt hij op. Anfina, roept Bruno, ben je bijna zover? Ja, ja, zegt ze.

Ik kom eraan. Is Michael er al? Nee, maar dat duurt niet lang

meer. Ik ga de sproeier aanzetten, antwoord Bruno. Als Bruno de tuinslang weer in de schuur hangt, hoort hij getoeter van de straat.

Ah, Michael, denkt hij, en loopt naar voren.

Hi, roept Michael, klaar voor de reis?

Ja, bijna zegt Bruno, we moeten nog een tussenstop maken bij Davide. Bij Davide? Maar waarom? vraagt Michael. Iets over vreemde dingen op de Bari.

We horen het dadelijk wel, zegt Bruno. Anфина! Ja, ik kom, roept ze. Man, wat een haast, we hebben alle tijd.

Nee, zegt Bruno, we moeten nog even naar Davide.

Waarom? vraagt ze.

Weet ik niet, antwoord Bruno. Kom we gaan! Na een half uurtje rijden komen ze aan bij Davide. Blijven jullie maar even wachten, ik ben zo terug, zegt Bruno. Bruno loopt het paadje af naast het huis en treft Davide in de tuin achter een glas wijn en een bord vol eten. Kom zitten, zegt hij tegen Bruno, en stuurt met een handgebaar iedereen weg. Wat is er? vraagt Bruno. Je kijkt zo ernstig. Ja, zegt Davide, dat is het denk ik ook. Nou, brand los, zegt Bruno. Ik had je toch verteld dat Ricko hier was, wel, hij heeft op de Bari het een en ander nagekeken omdat er nogal wat bemanningswisselingen waren deze keer. Veel meer dan anders. Nou denkt hij dat er twee politiemensen aan boord zijn die het smokkel gebeuren in de gaten houden. Bij de levering vorige week in Sydney, stonden ze Ricko en Vicente in de gaten te houden, ze hebben toen Umberto alles laten afhandelen om geen argwaan te wekken.

Ja, en nu? vraagt Bruno. Daar heb ik toch niets mee van doen.

Nee, dat klopt, maar als ze jou in de smiezen krijgen, hebben we een veel groter probleem. Wat wil je dat ik doe? vraagt Bruno.

Hier, zegt Davide, en schuift een Sturm Colt over de tafel. Wat?

Nee, zegt Bruno, dat hoeft niet. Jawel, zegt Davide, je zal zien dat je het nodig hebt. Stop hem in de handtas van je vrouw. Ik ga de

anderen ook inlichten, zegt Davide, als het dan nodig is, kunnen zij je helpen. Anderen? vraagt Bruno. Ja, zegt Davide, dat merk je wel als het zover is. Bruno kijkt op zijn horloge. Ik moet gaan, zegt hij.

Goeie reis, zegt Davide, en let goed op, doe geen rare dingen, en hou je koest. Dit is te belangrijk. Bruno! roept Davide nog terwijl Bruno het pad verlaat; als het fout loopt, dan rest maar een ding, dat weet je. Ja, zegt Bruno dat weet ik. Verdorie, denkt Bruno, zit ik met dit ding in mijn maag, en een hoop gedoe. Ik zal eens aan Ricko vragen om ze aan te wijzen als we aan boord zijn. Bij de auto aangekomen, vraagt Anфина; wat was er? Niks, zegt Bruno, kijkend naar Michael. Rijden! zegt hij. Michael knikt een keer. Ja, zegt Bruno, het schijnt dat Ricko denkt dat er politie aan boord is, maar we zullen het meemaken. Anфина, doe dit onderin je tas.

Anfina ziet de revolver. Moet dat echt? zegt ze. Ja, ik ben bang van wel, zegt Bruno. Als ze bij de haven aankomen laadt Michael de koffers uit en kijkt naar Bruno. Let goed op, zegt hij, er mag niets mis gaan, het gaat om teveel belangen. Ja, dat weet ik, zegt Bruno. We kunnen ook op zeker spelen, zegt hij. Hoezo op zeker? zegt Michael. Heel simpel, we gaan niet.

We blijven hier en gaan volgende week met het vliegtuig.

Je weet dat dat niet kan, zegt Michael.

Alles is al aan boord. Leg contact met Ricko en houdt alles goed in de gaten. Goede reis en tot over een maand of zes. Dank je, zeggen Anfina en Bruno, en lopen door de lange hal naar de paspoort controle. Hou je handtas goed vast, zegt Bruno tegen Anfina.

Anfina knikt een keer. De koffers worden op een tafel gelegd en geopend door de douanebeambte. Hij kijkt, schuift wat kleding aan de kant en sluit de koffer. Ze lopen de hal uit naar de Bari en zien Vicente aan het eind van de loopbrug. Goedemiddag en welkom aan boord van de S.S. Bari, zegt hij tegen de Stabilotta's. mag ik uw naam, vraagt Vicente. Bruno en Anfina Stabilotta, zegt Bruno. Vicente kijkt op zijn lijst, ja, even kijken; C-dek, hut 134. Hij geeft hun de sleutel van de hut en een plattegrond van het schip. Als u de borden volgt, komt u er vanzelf, vult Vicente aan. Dank u, zegt Bruno en loopt met Anfina zoekend naar het C-dek. Tijdens de wandeling opent Bruno de plattegrond en ziet dat er een briefje van Vicente ligt opgevouwen. Hij opent het briefje en leest; Alleen contact bij grote noodzaak, staat er. Mmm, wat is in hemelsnaam grote noodzaak, denkt Bruno. Ze kunnen me wat die twee. Kom, zegt hij tegen Anfina, spullen in de hut en naar boven voor een wijntje en een goede sigaar.

Tja Augusto, daar sta je dan voor de spiegel, zit mijn dasje goed, mooi recht, daar kijken de mensen het eerst naar. Ik wrijf even over mijn kin, ben ik glad genoeg geschoren? Ja, even wat aftershave erop en dan, verdorie zit er toch een vlekje op mijn jas. Even omkleden, mmm, mijn laatste jas, de anderen zijn blijkbaar nog niet terug uit de was. Nu nog even een paar sokken uit kiezen...zwart of wit.... Neen, geheel in het wit vandaag met deze zomerse temperaturen. En weer die veters strikken, dit is geen goede houding voor mijn rug. De jaren beginnen te tellen en over zeven jaar met pensioen. Dit wordt mijn laatste trip vanuit Australië naar Genua. Vanaf april ga ik me voorbereiden als kapitein van het nieuwste schip van de Flotta Miseno lijn. De Achille Miseno. Normaal zou ik er nu al mee varen ware het niet dat er een brand uitgebroken was eind augustus door las werkzaamheden. Maar, een half jaar vertraging mag de pret niet drukken. Het nieuwste schip onder mijn commando! Ja, daar kan ik wel zeven jaar mee volbrengen. Mijn eerste trip is dan weer naar Sydney en op termijn cruises naar de Amerika's en de Indische Oceaan.

Maar nu, even controleren of alle voorbereidingen voor het ontvangen van de nieuwe passagiers gedaan zijn. Dat is het voordeel om als kapitein op een schip te zijn. Mijn cabine is meteen achter de brug en van alle gemakken voorzien. Wat een verschil toen ik als 22-jarige matroosje bij de Italiaanse marine terecht kwam in 1934. Het was een hele eer, als oudste zoon naar de marine en nog wel bij de Regia Marina. Mijn eerste maanden waren in Rome waar ik de beginselen leerde van het navigeren. Mijn kennis van cijfers heeft mij hier gebracht en het is super om een route uit te stippelen en dan zorgen dat we veilig aankomen via de coördinaten die ik gegeven heb. Mijn eerste ervaring deed ik op in 1935, ik was overgeplaatst naar Napels en mocht voor het eerst een marinevaartuig navigeren naar Elba. Spannend, want je hebt alleen nog in een gebouw met papieren bootjes gespeeld en zo de route uitgerekend.

Ik had de hele nacht wakker gelegen en toen ik in slaap viel droomde ik dat we bij Barcelona uitkwamen en dat de bemanning mij overboord gooide met de mededeling dat ik maar terug moest zwemmen. Zweet op mijn voorhoofd toen ik wakker werd. Die ochtend liep ik langs de kade, zag iedereen aan boord gaan van de Robertini, en dan denk je, als het maar goed komt.

En het kwam goed, de juiste route uitgestippeld, maar wat ik nog nooit ondervonden had was zeeziekte. Mensenlief, wat gebeurt er allemaal, dood en doodziek, overgeven, en overgeven. Vier dagen hondsberoerd. En dit zal nog wel een paar keer meer voorvallen was mij verteld. Gelukkig bleef ik een aantal maanden varen waardoor ik snel mijn zeebenen had.

In januari 1936 ging ik voor een weekend aan wal, tijdens een bezoekje aan de markt, had ik een prachtige jonge dame ontmoet, Maria. Donkerhaar, bruine ogen en een prachtig gezicht. Ik was op slag verliefd. Hoe kan ik haar benaderen? Ze liep daar, volgens mij met haar moeder en een zus. In dit strenge katholieke land kan ik niet zomaar een meisje aanspreken. Nadat ze weg waren gelopen van de groetenman, heb ik met hem een praatje gemaakt en gevraagd of hij ze kende. Ja, zei hij, dat is de familie di Campo, die hebben een paar straten verder een restaurant. Niet iets bijzonders maar een gewoon goed restaurant en voor iedereen betaalbaar en de sardines pasta is geweldig, neem die met een witte wijn en zalig.....

Het is nog te vroeg om daar naartoe te gaan, laat ik nog een uurtje rondlopen en dan kijken hoe het er uit ziet. Ik loop weer langs de kade, zie de vissers aan wal die hun netten repareren en loop via de kroegen weer de stad in. Zal ik het wagen? Ach ja, waarom niet, en trouwens, over twee dagen ben ik toch weer op zee. Daar gaan we, via een paar kleine steegjes kom ik op de Via Tubanato uit, rechts is het restaurant met een ruim terras. Daar is het eigenlijk te kil voor in deze tijd van het jaar. Ik doe voorzichtig de glazendeur open waarop met sierlijke letters staat Ristaurante di Campo.

Echt in Italiaanse kleuren groen wit rood. Ik wordt meteen begroet door de moeder, en krijg een plaats achterin aangewezen. Mooi, dan kan ik alles in de gaten houden. Tot mijn schrik is het Maria die de bestelling bij mij komt opnemen. Ze ziet mijn reactie en begint te blozen. Contact! Een beetje stuntelig begin ik het gesprek met: hallo, mag ik een glaasje witte wijn? Jazeker, zegt ze en legt de menukaart op mijn tafel. Ze draait zich om en is weg.

Shit, heb ik iets fout gedaan? Mijn hoop vervliegt als even later haar vader komt om mij de wijn te brengen.

Heeft u al iets gevonden?

Eeh, ja....doe maar de pasti sardines aub. Potverdorie, het zal toch niet zo zijn dat ik haar niet meer zie? De deur gaat open en de volgende gasten komen binnen, een heel gezelschap dat nog veel lawaai maakt ook. De kans om nu nog kennis te maken wordt wel heel klein. Ze loopt naar het grote gezelschap, legt daar de menukaarten neer tijdens een praatje. Het zijn blijkbaar bekenden, terwijl ik kijk, merk ik dat ze af en toe stiekem mijn kant in kijkt. Zou het dan toch nog lukken om haar te spreken? Een belletje gaat af en weg is ze, terug naar de keuken. En dan plots, staat ze voor me, met mijn pasti sardines. Ik dank haar en vraag meteen of ze dat gezelschap kent. Het blijkt een neef te zijn die zijn verjaardag viert. Er zullen dadelijk nog meer familieleden komen. Heb je misschien zin om dadelijk ook nog een wijntje te drinken? vraagt ze. Ik sta perplex. Zeer zeker, dat is aardig van je. Ik heet trouwens Augusto. Ik heet Maria, en ze draait zich om, om weer naar de keuken te gaan. De pasti sardines was echt verrukkelijk.

Helemaal met een heerlijke koele mousserende witte wijn.

Een familielid nodigde mij uit om na het eten met hun mee aan tafel te zitten, en niet lang daarna kwam Maria naast me.

Wat hebben we gepraat, gedronken en gepraat. Toen kwam het tijdstip van afscheid nemen. Ik vertelde haar dat ik overmorgen een paar maanden op zee zal zijn, wil je op me wachten, vroeg ik.

Niets liever zei ze en gaf me een kus op de wang terwijl we in het halletje stonden. Ik ben nog nooit zo vrolijk teruggegaan naar het schip. Daar aangekomen kreeg ik te horen dat we de volgende dag al zouden uitvaren, koers naar het Suezkanaal en daarna nieuwe instructies. Er waren problemen in Eritrea, onderdeel van Ethiopië. We hadden troepen aan boord die daar orde op zaken moesten stellen. Voor hun veiligheid zouden wij nog een paar weken voor de kust blijven voordat we terugvoeren naar Italië. Al met al ben ik ruim zes maanden weggeweest voordat ik terug was in Rome. Ik zal mijn aankomst nooit meer vergeten. Maria, ja Maria, stond op de kade mij op te wachten. En omdat ik nu verder zou gaan met mijn officiersopleiding, zou ik de komende zestien maanden in Rome blijven. Mijn relatie met Maria bloeide op, zodra ik wat vrije tijd had, was ik in het restaurant te vinden. Hier leerde ik van haar vader de fijne kneepjes van pasta maken.

Alles zo vers mogelijk, de sardines, regelrecht van de vismarkt, schoonmaken en voorbakken. De verse smaak blijft dan gegarandeerd. Dit samen met het maken van verse pastasoorten waren de eerste werkzaamheden in het restaurant in de vroege uurtjes. In december 1937 haalde ik mijn officiers diploma en mocht me met trots 2^e luitenant van de Italiaanse marine noemen. Meteen na het behalen hiervan moest ik afscheid nemen van Maria. Ik had een opdracht op de Conte di Cavour. Er zouden Duitse spionnen aanwezig zijn op het schip. Mijn opdracht was om deze te vinden en dit door te geven aan de admiraliteit. Het leek een moeilijke opdracht, maar de twee heren in kwestie waren zo dom aan het werk geweest dat iedereen dit had kunnen oplossen. Tijdens een oefening voor de kust van Egypte wilden ze informatie doorseinen aan een Duitse onderzeeboot dat bij Qism Seedi Barrani voor anker lag. Echter, het aansteken van een sigaret tijdens het overbrengen van de informatie verraadde hun identiteit. Met dit gegeven heb ik de admiraliteit ingelicht waarmee zij in de toekomst de Duitsers van valse informatie voorzag. De beloning voor mijn inzet was een promotie naar 1^e luitenant. Dit hielp Italië om een volgende stap te zetten in 1939 en een verbond te sluiten met de Duitsers. Maar voor het zover is, komt het heugelijke feit dat Maria en ik op 17 april 1938 in het huwelijk traden. Een heerlijk feest, mijn ouders waren overgekomen vanuit Terni en drie broers en vier zussen waren ook aanwezig. Het was een geweldige happening. Ik kreeg vier dagen verlof om bij Maria te zijn. Een kamertje boven het restaurant zou voorlopig onze thuisbasis zijn. Maria bleef in het restaurant werken zolang mijn uitvalsbasis voor de marine Rome was. Na een paar maanden aan wal te hebben gewerkt, kreeg ik mijn droom benoeming. 1^e luitenant op de Gorizia. Een van de moderne kruisers van de Italiaanse marine. Zwaar bewapend en met een topsnelheid van negenentwintig knopen een snelle boot. Met op het achterdek twee kleine watervliegtuigen. Een bemanning van 840 personen, en ik was daar 1^e luitenant. Met regelmaat voeren we uit langs de Italiaanse kust en de eilanden, er waren wat spanningen met de Britten en Fransen en dat leverde wel eens wat schermutselingen op waarbij wij hun uit onze territoriale wateren moesten verwijderen met een kanonschot voor de boeg.

Tijdens onze tussenstop in Crotone in het zuidoosten van Italië kregen we het commando om mee te doen aan een onverwachte oefening. Deze oefening behelsde het veiligstellen van de toegang voor de marine en koopvaardijvaart van de Ionische en Adriatische zee. Vanuit Crotone voeren we naar Sazani, een Albanees eiland voor de kust van Vlore. Al snel werd duidelijk dat dit geen oefening was maar een bezetting en inname van heel Albanië. Mussolini wilde niet achterblijven met veroveringen omdat Duitsland nu ook Tsjechoslowakije had bezet. En hiermee kreeg men controle over het oostelijke gedeelte van de Middellandse zee. Na deze operatie keerden we terug naar Rome. We gingen het dok in voor reparaties aan het roer, dit gaf mij tijd om samen met Maria onze toekomst te plannen. Vanuit de marine zou ik overgeplaatst worden naar Genua. Hier is het grote opleidingscentrum waar ik kan doorgroeien tot kapitein. Kapitein, ja, dat zou toch een droom zijn die uitkomt. In juni 1939 verhuizen Maria en ik naar Genua. Het noorden van Italië, onbekend terrein voor ons. Aan de rand van de stad vinden we een klein maar gezellige woning met een lapje grond waarmee we onze eigen groenten kunnen telen, een paar kippen, ganzen, ezels en varkens. Met mijn salaris kunnen we hier wel van leven. Maria is zwanger. Ons eerste kind wordt geboren in februari volgend jaar. Mijn opleiding duurt vier jaar met een regelmaat van uitzending. Alles loopt op rolletjes totdat Duitsland op één september Polen binnenvalt en de Tweede Wereldoorlog uitbreekt. Mijn opleiding wordt gestopt, ik krijg opdracht me te melden op de Cassiopeia, een torpedobootjager. Ons controlegebied is tussen Tunesië en Sicilië. Een belangrijke doorgang voor de geallieerden. Lang zal mijn verblijf niet zijn op de Cassiopeia. Nog voor de kerstdagen van 1939 wordt ik door de admiraliteit overgeplaatst naar een plek die ik nooit verwacht had. Ik wordt naar Duitsland gezonden om de Duitse marine bij te staan en wel op de Admiraal Scheer! Theodor Krancke is de nieuwe bevelvoerder van het schip en heeft tijdens het samenstellen van zijn adjudanten blijkbaar kennisgenomen van mijn kwaliteiten. Maar dit nieuws komt hard aan bij Maria. Hoogzwanger, de kerstdagen in zicht. We besluiten afscheid te nemen van Genua. Maria en ik gaan terug naar Rome. Terug naar haar ouders. Dat is beter en veiliger voor haar. Tweede kerstdag is het zover. Ik neem afscheid van mijn Maria en mijn ongeboren kind die ik voorlopig ook niet zal kunnen zien.

Op het station hebben we een treurig afscheid, angst in haar ogen, angst dat ik niet terugkom. Met pijn in mijn hart stap ik in de deuropening. Nog een kus, een streel over haar wang.

Tot snel schat, tot snel.

Langzaam verlaten we het station, kijkend door het raam zie ik Maria kleiner worden, we maken een bocht en ze verdwijnt uit het zicht. Door de neutraliteit die Zwitserland uitgeroepen heeft reis ik via Oostenrijk om uiteindelijk na vijf dagen aan te komen in Hamburg. En daar in de haven ligt het gigantische schip. 186 meter lang, 21 meter breed en een bemanning van 1.150 mensen. Sinds de bekendmaking van mijn overplaatsing heb ik me gestort op de moeilijke Duitse taal. Ik word hier op de Scheer zoals de Duitsers hem noemen, bijgestaan door Wilhelm Dussborg. Wilhelm heeft een Italiaanse moeder en een Duitse vader. Hij is mijn directe leidinggevende. Dankzij hem weet ik het Duits in een paar maanden tot een redelijk niveau te brengen. Wilhelm en ik zijn samen met acht anderen 1^e luitenant op de Scheer. Boven ons staat nog een leger van officieren en natuurlijk de admiraal van het schip. Omdat ik al enkele jaren de rang van 1^e luitenant bekleed en oorlogservaring heb, word ik door admiraal Krancke bevorderd tot Oberleutenant zu mer. Ons gevechtsgebied is de Noordzee en de Noorse zee. Tijdens onze eerste reis, hoog in het koude noorden van de Noorse zee krijg ik bericht dat ik twee maanden geleden vader ben geworden van een meisje. Lena is geboren op 17 februari. Zodra ik in Hamburg terugkeer hoop ik een foto van haar met Maria te zien. Maar zover is het nog niet. Constant heen en weer varen in de Noorse Zee met ijsafzetting op de reling. Bitter koud. Na een kleine tien maanden komen we terug in Hamburg. We krijgen een week verlof, te kort om naar huis te reizen. Met Dieter en Wilhelm verblijf ik in een pension aan de rand van de stad. Hier in alle rust kijk ik bijna continu naar de foto, mijn prachtige vrouwen, wanneer zie ik jullie weer? Het leven in Hamburg geeft je het idee dat er geen oorlog is. Mensen lopen te winkelen, nemen een biertje op een terras, de bioscopen zijn open. Alleen in de haven en de dokken zie je het oorlogsmateriaal. Ik heb in die week veel van de stad gezien. De herfst kleurt de bladeren goudbruin als we eind oktober weer richting het noorden gaan. Ditmaal blijven we langer weg. Door de overwinning op Noorwegen kunnen we daar bevoorrading halen. We zullen weinig land zien tot februari 1942.

Met de ervaring bij de Duitse marine en mijn maritieme kennis, kreeg ik bij mijn verlof in Hamburg te horen dat mijn kapteinsstrepren voor de Italiaanse marine klaarlagen. Het is dus vaarwel Duitsland en welkom Maria en Lena! Maar de reis terug naar Italië zal niet zo makkelijk zijn, hoe kan ik het beste terug naar huis? Door Duitsland reizen is geen probleem, Oostenrijk is iets anders, daar zijn de sporen overal gebombardeerd. Maar, ik kijk eerst hoever ik kom met de trein. Tot Innsbruck lukt nog. Hierna ligt er zoveel sneeuw dat ik met een paard verder moet tot in Italië. Dagelijks niet meer dan tien kilometer reizen, een slaapplekje zoeken, voedsel voor mij, voor het paard. De kou, de wind.... Bevroren vingers en tenen. Eindelijk na drie weken kom ik in Colle Isarco. Hier laat ik mijn trouwe viervoeter achter. Ik kan met een boer wat verder reizen tot het volgende dorp. Hier heb ik het geluk om met een vrachtwagenchauffeur naar Verona te reizen. Nu kan ik met de trein verder naar Rome. Thuis, eindelijk, en tot mijn verbazing staat Maria op het station met Lena. De laatste weken heeft ze dagelijks hier staan wachten op treinen uit het noorden. Twee heerlijke weken heb ik voordat ik me weer moet melden bij de admiraliteit in Genua. Het is begin april als ik afreis. In Genua aangekomen meld ik me en krijg de commissie over een torpedobootjager, de Cigno. We begeleiden andere schepen in het centrale Middellandse Zee gebied, vooral de doorvaart tussen Sicilië en Tunesië. Na een paar weken in het vrij rustige gebied, komt er een telegram binnen. Maria is weer zwanger. Ons gezinnetje begint vorm te krijgen. Ik denk aan mijn verlof dat eraan zit te komen. Volgende week gaan we naar Napels om bij te tanken en nieuwe proviand te halen. Ik kan dan snel een dagje naar Maria in Rome. Maar de volgende dag begint de ellende. Via de radio krijgen we bericht dat er een geallieerd konvooi in aantocht is, begeleidt door marineschepen. Er wordt een val opgezet waarbij een aantal schepen zullen schuilen bij Linosa, een andere groep blijft bij Pantelleria, vanuit Sicilië zullen schepen een afleidingsmanoeuvre maken zodat het konvooi naar het zuiden gedwongen wordt. Dan komt er ruimte en kunnen we van twee kanten aanvallen. Ons doel is om eventuele onderzeeërs op afstand te houden. Onze strategie lukt, en samen met de Duitsers wordt het konvooi tot zinken gebracht.

Helaas hebben wij drie schepen verloren, een gedeelte van de bemanning heeft zich weten te redden. Wij krijgen opdracht om naar zoveel mogelijk overlevenden te zoeken en af te varen naar Sicilië om de drenkelingen van boord te laten gaan. We varen nu naar Napels, opnieuw bevoorraden maar niet meer dan dat.

Ik telefoneer met Maria, jammer, we zullen elkaar pas weer tegen de feestdagen zien. Onze nieuwe opdracht is het ondersteunen van Duitse marineschepen voor de kust van Griekenland.

Ons bewakingsgebied is tussen Corfu en Zakynthos.

Een vrij rustige periode breekt aan, maanden van routinematige tochtjes heen en weer naar de eilanden. Ondertussen hadden de geallieerden de slag om El Alamein gewonnen, dit betekende dat er een dreiging was voor luchtaanvallen vanuit Egypte en Libië.

Heel af en toe zagen we een toestel in de verte.

Het is vijftien december, ik mag voor een week naar huis, tijdens de kerstdagen moeten we uitvaren, het begeleiden van een eskader dat een tegenaanval wil uitvoeren bij Libië. Ik merk dat het moeilijker wordt om in te zien dat we de oorlog winnen.

Mijn gezinnetje is voorlopig veilig in Rome. Maar ook nu zal ik de geboorte van een kind moeten missen. Het valt Maria zwaar deze keer, ook omdat ze weet dat het een gevaarlijke reis wordt.

Wij varen voorop, vegen de zee schoon van eventuele mijnen zodat de kruisers en slagschepen kort genoeg bij de kust kunnen komen, hierachter komen de landingsboten, de landingsboten zijn volgeladen met soldaten en voertuigen. De landing moet plaats vinden op Qaryat Bashir. Een vlak stuk strand met de oude route naar Tobruk. In eerste instantie lijkt het alsof er geen tegenstand is. Op het eerste gedeelte hebben we vier mijnen onschadelijk gemaakt, maar nu is het rustig. Ja, je weet wel, eigenlijk is het te rustig. We zijn nog zo'n zeventig km uit de kust als we aan twee flanken worden aangevallen, vanuit de lucht worden we beschoten door Britse Fulmar toestellen.

De machinekamer wordt geraakt en we maken slagzij.

Iedereen rent naar de reddingsboten, of springt in zee.

Binnen twintig minuten zinkt het schip naar de bodem van de Middellandse Zee. In de verte zien we het gevecht doorgaan.

Helaas blijkt nadat iedereen was opgepikt, dat we negenentwintig maten missen. Een deuk in mijn ziel. Mensen met wie ik al een tijdje heb samengewerkt, samengeleefd, weg, en hoelang blijven wij in ons gammele en te vol gepakte reddingsbootje ronddobberen. De nacht valt, aan de horizon zien we nog vlammen van schepen die in brand staan. De verrassingsaanval op 2^e kerstdag is mislukt. Nu is het overleven, proberen de Afrikaanse kust te bereiken en dan zien we wel weer. Tegen de dageraad van de volgende ochtend doemt zich ineens een kruiser op, het is de Gorizia. Gelukkig, we worden aan boord genomen en varen door naar Genua. Hier doen we ons verhaal. Ik ga naar Rome, een geluk bij een ongeluk. Hier ben ik, gelukkig met mijn gezin, en de geboorte van onze zoon Mario. Maar mijn hereniging is van korte duur. Na drie dagen wordt ik opgeroepen; ondanks mijn rang van kapitein, wordt ik nu geen bevelhebber van een schip maar begeleidt ik onze commandeur Junio Borghese met tactische plannen om de geallieerden te bestrijden. Een tijd die ik in eerste instantie doorbreng tussen de gebouwen van de Decima Flottiglia MAS, gespecialiseerd in onderwater activiteiten. De bedoeling is om doelen op het water te vinden die dan opgeblazen worden met behulp van mijnen onder de waterlijn. Wij zijn een team van dertig personen, waarvan twintig commando duikers. We gaan met kleine rubberbootjes op zoek naar geallieerde schepen. Ons uitvalsbasis is Cagliari op Sardinië. Er wordt een aanval verwacht in juni vanuit Malta, hier hebben de geallieerden een grote troepenmacht bij elkaar verzameld. Na alle voorbereidingen vertrekken we op vijf juni naar Sicilië waar we alles in gereedheid brengen. Tien minuten voor onze afvaart richting Malta krijgen we het bericht dat de geallieerden hun schepen hebben verplaatst van Valletta naar Birzebbuga in het zuidoosten. Dit maakt het moeilijke voor onze bommenwerpers om ze aan te vallen. Voor ons betekent dit dat we een ander plan moeten bedenken. Mussolini dringt er bij Borghese op aan dat de aanval hoe dan ook uitgevoerd moet worden. Het plan wordt gewijzigd. Er zullen een vijftal verkenningsvluchten gemaakt worden over Valletta en in het noorden van Malta. Gedurende deze periode zullen wij afvaren met een onderzeeboot, via een omweg moeten we ten zuiden van Malta uitkomen.

We proberen zo kort mogelijk aan de kust te komen zodat ze met de rubberboten aan land kunnen gaan bij Wied ix-xaqa. Hier worden door onze spionnen explosieven geplaatst om een afleidingsmanoeuvre te realiseren. Vijftien kikvorsmannen zullen dan proberen om de mijnen te leggen bij de schepen aan de buitenzijde van de haven zodat de rest niet kan vluchten. Deze kunnen dan gebombardeerd worden. Het zou een geweldige slag zijn, en geeft ons weer de overheersing van de Middellandse Zee voor een langere tijd. Maar helaas, tien kilometer voor ons doel komen we door motorproblemen aan de oppervlakte en moeten we teruggesleept worden. Een slag voor Italië.

Vanaf nu lijkt de oorlog verloren. Een paar weken later werd Sicilië bezet door de geallieerden. Terwijl wij vanuit Corsica opstomen, vallen de lafhartige geallieerden op drie september Italië binnen. Eerst volgt een gigantisch bombardement op Napels en dan de landing van troepen bij Napels en Bari. Ik denk aan Maria en de kinderen. We stomen op en proberen de landing tegen te gaan. Maar ter hoogte van Rome krijgen we de volle lading.

Amerikaanse en Engels jagers torpederen de boten. Alle zes kruisers staan in lichterlaaie. Veel bemanningsleden springen overboord. Het is een hel, geroep, gekrijs van pijn overstemmen het geluid van de ontploffingen. De hitte, de blaren, voel je terwijl je niet kort bij het vuur staat. De admiraal kijkt mij aan, er is niets meer te redden, spring maar overboord. Daar gaan we, tussen de vlammen in het water. Vrienden, collega's verdwijnen in de golven, een enkeling weet zich te redden. En daar gaat de Luca Tarigo, ze verdwijnt onderwater om nooit meer te herrijzen. Tientallen vissersboten komen ons redden en brengen ons naar Anzio ten zuiden van Rome. Koud en doorweekt komen we aan land.

Op zee is bijna niets meer te zien. Alsof er niets is gebeurd. Als de laatste overlevenden aan land gebracht zijn, gaan we naar Rome. Een paar duizend hebben het toch nog overleefd. Rome is een vesting geworden. Overal barricades en wegversperringen.

Ik kan niet meer naar de Regia Marina. Het einde van de oorlog lijkt nu nabij. Ik ga naar huis. Terug bij Maria en de kinderen. Na zes controlepunten kom ik uit op de Via Tubanato. Alles is gesloten en verlaten. Waar zouden ze zijn? Weg, maar waarheen? Ik loop achterom, de deur staat op een kier, en daar is iedereen gepakt en gezakt. Klaar voor de reis. Waar gaan jullie heen?

Na een kus en knuffel met Maria en de kinderen zegt de vader van Maria; we gaan naar Foligno, daar woont mijn zuster Verana. Veilig in de bergen.

Gaan jullie maar, ik kom later, ik probeer nog naar de Marina te gaan, zeg ik. Zodra ik daar aankom merk ik dat er geen structuur meer is, bevelhebbers die weggelopen zijn, gebouwen geplunderd en in brand gestoken. Het is een wanorde. Augusto, maak dat je wegkomt. Dit is alleen maar ellende. De opmars van de geallieerden in het zuiden is niet te stuiten. Vernietig je kleding en ga naar je familie, wordt er geroepen. Ja, dat is het beste, zeg ik tegen mezelf. In deze heksenketel viel het niet mee om te vertrekken. Ik kon een stukje meerijden met een vrachtwagen, daarna met een verlaten fiets, de mensen keken me aan. Met mijn oude kleren en snor leek ik wel Peppone uit Don Camillo.

Snel weer herenigd worden met Maria, daar gaat het om. De oorlog uitzitten in de bergen. Door de chaos die is ontstaan, is Italië vervallen in een puinhoop. Iedereen had maar een doel. Overleven! We hadden geluk dat we bij tante Verana konden verblijven.

Hier in dit beschutte en serene gebied hield ik me dagelijks bezig met het repareren van oude voertuigen. En zo kregen we nog twee kinderen. Josef en Isabella. De oorlog was afgelopen. In augustus 45 gingen we terug naar de ruïnes van Rome. Het restaurant was lelijk gehavend maar kon vrij makkelijk weer opgebouwd worden. In deze periode was ik de kostwinner als automonteur. Langzaam krabbelde het land op. Op een dag in 1947 liep ik naar huis en kwam de admiraal tegen. Ook hij heeft de oorlog doorstaan.

Hij werkt nog voor de Regia, echter onder toezicht van de geallieerden. Heb jij niet de behoefte om weer te gaan varen? vraagt hij. Zeker, maar er is niets. Nou, zegt de admiraal, misschien wel. De Flotta Miseno lijn wil met passagiersvaart beginnen, als je wilt, kan ik ze wel bellen, kun je solliciteren. O graag, riep ik. Kom morgen naar de Piazza, dan kun je mee.

De volgende ochtend lopen we samen het kantoor van Flotta Miseno binnen. En ja, ik word meteen aangenomen. Er zijn nog geen schepen in de vaart maar, je kan alvast plannen maken totdat we werkelijk het ruime sop kiezen.

En daar sta ik dan! Sinds 1951 op de verbouwde Bari.

Zo, en nu naar de passagiers, die zijn al voor een gedeelte aan boord.

Robert, your mother wants you at home.

Thanks mrs. Loughy.

Zo, dat is het dan. Josh, ik ga nu naar huis. Ik neem mijn laatste slok limonade en kijk naar Josh. Mijn klasgenootje en vriendje. Tja, heftig om nu afscheid te nemen. Terug naar Schotland na twee jaar hier te hebben gewoond. Eindelijk een leuke maat gevonden om mee te spelen. Josh zit met mij in groep vijf van de Herne Hill primary school in Geelong. Wij zijn twee jaar geleden vanuit Schotland naar hier gereisd omdat vader een baan kon krijgen bij de raffinaderij van BP. En nu twee jaar later verhuizen we weer naar het kille Schotland, amper temperaturen boven de twintig graden terwijl je hier lekker 10 maanden in korte broek kunt rondlopen. Maar zo gaat dat als je voor een oliemaatschappij werkt. We zouden eerst met het vliegtuig gaan, maar omdat moeder niet mag vliegen sinds haar ongeluk gaan we met de boot. En wat voor reis.....ik heb begrepen van pa dat we met een boot eerst naar Italië gaan, dan met de trein naar Nederland, dan met de boot vanuit daar naar Engeland. Nou daar gaan we met de trein naar Schotland en dan moeten we drie keer overstappen onderweg. Volgens pa zijn wij dan 56 dagen onderweg. Waarvan het meeste op zee. Ik hoop dat daar ook andere kinderen zijn.

Ik neem nog een koekje mee en zeg vaarwel. Josh heeft een afscheids cadeautje gekocht, mooi verpakt in Micky Mouse papier, helaas mag ik die pas open maken als we in Schotland zijn.

Ik heb hem mijn fiets gegeven, die laten we toch achter, in Schotland ga ik op twee wielen fietsen.

Ik heb al wat geoeffend maar dat valt niet mee.

Ik loop de hoek om en daar staan nog de overgebleven koffers met kleding voor onderweg en vier houten kratten met ijzeren hoeken waar nog wat laatste spullen in liggen. Ik heb me daaraan al een keer gestoten. De randen zijn zo scherp het lijkt wel alsof je gesneden wordt door een mes.

Daar zitten al stickers op: Fam. Buccanan, St. Andrew Drive 25 Inverness Scotland.

En op de koffers onze namen zodat we weten van wie wat is, de groene is van vader met grote letters BOB, moeders bruine koffer, met stickers die doorgekrast zijn en daaroverheen met haar sierlijke handschrift geschreven Ethel, en daarnaast de bruine koffer met mijn kleding, en mijn naam, niet dat er zoveel inzit, voornamelijk zomerse kleding, en winterkleding voor Europa. Ik heb nog twee boeken mee kunnen smokkelen. Vader vindt dat ik me bezig moet houden met de manier waarop we in Schotland gaan leven en omdat we zolang wegblijven moet ik ook nog leren, twee dagen in de week op de boot.

En als je denkt dat je kan spijbelen heb je het mis jongeman! In een gedeelte op het schip is een klein les lokaaltje ingericht zodat de kinderen les kunnen krijgen in het Engels of in het Italiaans. Waar heb ik nu mijn boeken gelaten? Vanochtend had ik die nog op mijn bed liggen. Naast mijn lege kast, in een kamer die ook zoveel groter lijkt nu er bijna niets meer staat. Het klinkt hol, raar, en zo anders. Jonge man, kom je nu nog naar hier..., wordt er geroepen. Ik kom eraan, roep ik. Ach, daar op de tafel liggen mijn spannende verhalen. Geschreven door Alfred Hitchcock. The Three Investigators. The Whispering Mummy en The Green Ghost. Ron komt dadelijk met de auto, dus zorg dat je klaarstaat. Ja ma, dat doe ik. Mag ik nog een sneetje brood met marmelade en een glas water? Nee jongen, roept mama, dat doen we niet. We gaan dadelijk met Ron naar Sylvia en daar eten we nog een meat pie met chips. Die goede Ron, een collega van papa, hij werkt hier al tien jaar bij BP en gaat de planning voor offshore boringen maken. Iets wat niet meevalt. De Australiërs zijn huiverig voor boringen op zee. Maar samen met Esso willen ze de eerste offshore platform in bedrijf krijgen in de Bass Strait tussen Melbourne en Gippsland. De voorbereidingen zijn in volle gang, en als dit allemaal lukt, zal Ron wel voor vast hier blijven. Sylvia, is de vriendin van Ron, maar zij woont nog bij haar vader en moeder. Ik denk dat ze volgend jaar wel zullen trouwen. Sylvia is net zo oud als mama. Daar komt Ron, hij heeft de oude Holden busje van zijn buurman mogen lenen. De kisten en koffers gaan achterin bij de laadklep. En ik mag daar ook zitten omdat er in de auto zelf maar plaats is voor drie personen. Heerlijk lekker in de wind, zo zie ik de buurt voor het laatst aan me voorbijtrekken. Net buiten Geelong stoppen we bij de paardenfokkerij van Sylvia. Buiten op het terras staat ze ons op te wachten, mijn oog valt op de grote kan op tafel.

Heerlijk, citroen drankje met ijs! Sylvia kijkt mij aan; zo Robert, klaar voor de reis, wel spannend he? Ik zeg met een beetje weemoed..Ja...en loop door naar de paarden achterin de wei. Sinds een paar maanden kwam ik hier elke zaterdag om met Tweel te rijden, een jonge merry van vier jaar oud. Paardrijden had ik al geleerd in Engeland dus dat kwam goed uit. Meestal ging ik met de vader van Sylvia, Charles, heerlijk het landschap in, achter kangoeroes aan rijden tot we bij de waterpoel kwamen. Daar bleven we dan om een glaasje citroenlimonade te drinken en een appeltje te eten. Vandaar gingen we dan langs de rivier terug. Helaas ging het door de hitte van de afgelopen tijd niet door. Het was te droog en te gevaarlijk omdat er spontaan bosbranden konden ontstaan. Ik aai Tweel over haar voorhoofd en geef haar een kus. Dag lieve Tweel, wat heb ik van je genoten. Op de terugweg vind ik nog een hoefijzer in het zand. Mr. Sullivan, mag ik deze hoefijzer meenemen als souvenir? Zeker jongen, en wrijf er elke dag overheen, dat brengt geluk. Dank u, zeg ik, en schuif aan tafel. Ik kijk rond en zie tot mijn verbazing dat onze maaltijd niet uit een meat pie bestaat maar uit gebraden kip van de BBQ. En een berg gezoete maiskolven. Heerlijk om zo op te kluiven in je handen. Vader vertelt wat er allemaal staat te gebeuren tijdens het eten en hoopt dat het contract in Schotland langer duurt dan een paar jaar. Dat zou beter voor mij zijn met betrekking tot school en verdere opleidingen. De zon begint sterker te worden, en na nog een slok van die heerlijke citroenlimonade is het tijd om afscheid te nemen. Ik spring weer in de achterbak van het busje en zwaai naar Sylvia en haar ouders. Op naar de haven van Melbourne. Een ritje van negentig minuten, en met deze temperaturen, kom je geen kangoeroes tegen op de weg, dus kunnen we gewoon doorrijden. De bomen schieten voorbij en in de verte komen de eerste woningen alweer in zicht. Nog even en dan draaien we naar links om tussen de huizen door naar de haven te rijden. Daar recht voor ons ligt het schip. Aan de zijkant staat de naam Bari. In mijn eerste opwelling zeg ik; gaan we naar Bari? Oh, wat leuk! Neen jongen, zo heet de boot. Boten hebben allemaal een naam zoals jij dat ook hebt. Maar voordat we bij het schip komen moeten we stoppen. Ik kijk over het dak naar voren en zie hoe een auto opgetakeld wordt en richting het schip gaat. Als we aankomen bij de hal blijkt dat we aan de late kant zijn.

Het schip vertrekt over dertig minuten en alle papieren moeten nagekeken worden. Ron neemt afscheid van ons en gaat meteen terug naar huis. Onze paspoorten worden gecontroleerd, de vaccinatie bewijzen, al die ellende en de koffers worden nagekeken en hup we springen aan boord. We moeten naar C-105, rechts door de gang, snel onze koffers afgooien. De scheepshoorn gaat, we lopen snel naar het dek en zien overal slingers naar beneden dwarrelen. Een kleine schok en we zijn los van de kade. De reis gaat beginnen!

Stefano, scenderete subito anche a terra. Prenditi una birra prima di proseguire per il lungo viaggio di ritorno.

No Antonio, farò una bella lettura sul ponte posteriore con un martini ghiacciato.

Arrivederci!

Mijn kleine broer Stefano, dit is zijn tweede trip op de Bari en nog onwennig met alles om zich heen. Vorig jaar heeft hij Pisticci achter zich gelaten. Dit tot verdriet van onze oom en tante. Ons Zuid Italiaanse belevenis begon eind 1943 toen onze ouders de dood vonden bij een bombardement op Salerno. Een dag die ik nooit meer vergeet. Vader en moeder waren met Stefano die net één was geworden naar de markt gegaan om nog wat voedsel te halen.

Veel was er nooit, af en toe wat fruit en een beetje meel. Vis, vlees en groente waren levensmiddelen die ik niet kende. Sinds de jaren dertig was er alleen maar armoede en vader verdiende wat geld door in de haven militaire schepen te laden en lossen. Moeder probeerde wat bloem te kopen om brood te bakken en door te verkopen. Maar sinds de laatste weken kon je alleen maar iets kopen door te ruilen tegen goud of zilver. Ze waren net op de terugweg toen het noodlot toe sloeg. Een vuur van projectielen viel op de stad. Vader en moeder schuilden onder het oude stadhuis.

Die kreeg helaas een voltreffer, moeder lag op haar buik met Stefano onder haar. Tijdens het doorzoeken van de ruïnes werden ze gevonden samen met achttien anderen, alleen Stefano had het overleefd. Zwaargewond werd hij naar het ziekenhuis gebracht.

Waar was ik? Wel, ik was in de straat aan het spelen met de buurjongens en toen de sirenes afgingen zijn wij verder het land in gelopen om vrij te zijn van de beschietingen. Zodra de mogelijkheid er was zijn wij terug gegaan naar huis. Ik liep naar binnen en trof niemand aan. Waar zouden ze zijn? Nog steeds in het dorp? Zouden ze gewond zijn? Ik kreeg koude rillingen over me heen, ben huilend het huis uitgelopen op zoek naar ze. Hoe dichterbij het centrum kwam, hoe meer ravage ik tegenkwam.

En toen... daar, daar lag een man, zijn gezicht half verminkt en bloedend uit zijn been en buik. Die aanblik deed me doen braken.

Ik voelde me misselijk, huilend en met mijn ogen half dicht geknepen ben ik eraan voorbijgelopen. Maar verderop lagen nog meer lijken. Vrouwen, mannen, kinderen. Ja, zelfs Mikko heb ik daar zien liggen, helemaal bebloed met in zijn linkerhand een stukje touw, dat stukje touw dat behoorde aan zijn houten speelpaardje. Een van de meest gruwelijke beelden waren toch wel de opengereten paarden die overal lagen. Helemaal aan flarden geschoten of verpletterd. Ik wist niet hoe ik moest kijken. Mijn hoofd naar beneden, roepend om mijn vader en moeder. Totdat ik tot stilstand gedwongen werd. Ik was tegen iemand opgelopen. Ik keek naar boven en zag het huilend gezicht van Tuina, onze buurvrouw. 'Kom maar jongen' zei ze. Verdwaasd van verbazing liep ik als een mak lammetje mee. Ik kon niet meer denken, laat staan dat ik wist wat er allemaal gebeurde. We kwamen aan bij het ziekenhuis. Ook hier waren delen geraakt door het bombardement. Sommige gangen lagen vol stenen en moesten we klauteren om verder te kunnen. Na een tijdje kwamen we in een kamer met alleen kinderen en een paar verpleegsters. Daar in de armen van een wat oudere verpleegster lag Stefano.

Mijn eerste woorden waren; papa en mama?

Weer schoot Tuina in tranen, en vertelde ze dat ze gestorven waren tijdens het bombardement. Ik stortte blijkbaar in, want dat was het laatste wat ik me herinner van die dag. De volgende ochtend werd ik wakker in een voor mij totaal vreemde omgeving. Ik lag in een bed met een vies bruine laken over me heen. Ik keek naar het plafond en zag alleen maar vlekken. Toen ik me omdraaide waren er meerdere bedden in de ruimte. Hoeveel weet ik niet.

Nu terugdenkend waren het er volgens mij acht. Ik ging rechtop zitten, keek door het raam waar de zon doorheen scheen en waande mij in de hemel. Plots ging de deur open en kwamen er twee jongens naar binnen. Toen ze mij zagen begonnen ze te roepen: Hij is wakker! Hij is wakker! Ik keek ze aan en dacht, wat nu weer... de deur ging verder open en daar kwam een priester naar binnen. Jongens, laat ons even alleen.

De priester verteld het verhaal nog een keer en dat vader en moeder al begraven waren met de andere mensen die gevonden zijn onder het stadhuis. Ik moest weer huilen, het leek een eeuwigheid voordat ik stopte. Toen riep ik; waar is Stefano!

Die is ook hier zei de priester. Je oom Ricardo en tante Antonia komen dadelijk om jullie mee te nemen.

Kom nu maar even mee, dan kun je wat eten en drinken. We liepen een grote lange gang door, en ik keek naar links en rechts. Overall staan er beelden van mannen met baarden. Zou dat familie van hem zijn? Aangekomen bij een pleintje besepte ik dat ik in het oude klooster was, net buiten Salerno. Hier gingen we altijd in de tuin op zoek naar citroenen en vijgen. We kwamen aan bij een zaaltje waar op een tafel een houten bordje stond met wat brood en een beker met water. Ik had amper een hap op of daar kwamen ome Ricardo en tante Antonia aan met Stefano op hun arm. Ik rende ernaartoe en pakte Stefano over. Ik heb nog nooit iemand zo stevig vastgepakt en gekust als Stefano. Tranen van blijdschap, tranen van verdriet. Kom jongen, zei ome Ricardo, we gaan naar huis. Ik liep met ze mee, weer door de lange gangen. Buiten stond een kar met twee ezels ervoor om naar hun huis in Pisticci te gaan. Een trip van ruim 20 uur. Eenmaal buiten het terrein van het klooster zagen we een lange rij van mensen met een paard, of met een ezel met handkarren of alleen met een tas. Allen vluchtten het binnenland in op zoek naar veiligheid. De geallieerden zouden spoedig aan land komen en dan moet je niet in de stad willen zijn. Plotseling horen we het geronk van vliegtuigen die dichterbij komen. Iedereen zoekt een plekje in een sloot of achter een boom. Het is de Italiaanse luchtmacht die over ons heen vliegt richting kust. Als we ze nakijken zien we de zwarte rookpuimen boven de stad hangen. Het zal snel donker worden en dan is het veiliger om te reizen. Hier jongens, neem nog wat brood en water, en probeer dan wat te slapen. Tante Antonia heeft Stefano al de hele tijd op de arm. Morgen zijn we thuis, zegt ze. De meeste vluchtelingen blijven in de regio van Potenza achter. Langzaam gaan we de bergen in. Hier is geen geweld, alleen maar rust. Ik draai me om en val in slaap. De volgende ochtend wordt ik wakker geschud. Kijk Antonio, kippetjes. Wat doen die hier? Blijkbaar ergens vandaan gekomen maar er zijn hier geen boerderijen in de buurt. Oom Ricardo stapt van de kar en probeert ze te vangen. Ik help mee en na een uurtje hebben we er toch vijf weten te vangen. Het duurt niet lang meer Antonio, nog zeven uurtjes en we zijn thuis, zegt hij. Door de heuvels en over kleine paadjes gaan we verder. Het is hier totaal verlaten, we komen niemand tegen. Waar komen we in hemelsnaam uit?

Dan opeens roept tante Antonia, kijk jongen we zijn er bijna, daar onderaan de heuvel is ons huis.

Het is een ietwat vervallen boerderij met een paar huisdieren. Twee schapen, vier geiten en aan de achterzijde van de schuur zitten er een dozijn kippen. Als ik rondkijk, hoor ik geschuifel in de schuur. Wat zou dat zijn? Ik duw de piepende deur langzaam opzij en kijk om het hoekje. Grote geiten! Wow, die heb ik nog nooit gezien. Lichtbruin van kleur, maar ze hebben wel vreemde hoorns. Oom Ricardo komt bij me staan, kijkt mij aan en ik zeg; ik heb nog nooit zulke grote geiten gezien. Maar menne jongen, dit zijn nu koeien, die geven ook melk, maar ook hun vlees is lekkerder om te eten. En zie je die dikkere daarachter? Die krijgt een baby over een paar weken. Kom jongen, gaan we naar binnen, even een glaasje melk drinken. Melk, ja dat is wel drie jaar geleden dat ik dat gedronken heb. Ik loop de keuken binnen en tante Antonia heeft het avondeten klaar. Er is vlees, kaas, brood en melk. Ben ik toch in de hemel? Stefano kent dit allemaal niet en bij het eerste stukje kaas dat in zijn mond komt gaat het ook met een sneltreinvaart eruit. Met het vlees heeft hij geen moeite. We zullen morgen gewone kaas maken, geitenkaas is vrij sterk voor zo'n klein kind. Stefano en ik slapen op een klein kamertje in een groot bed. Nou ja bed... thuis hadden we een bed, waar we op een stuk rubber lagen en een deken eroverheen. Hier is het een bak gevuld met zakken stro en daaroverheen een paar dekens. Het is hier tussen de bergen wel kouder dan in de stad aan zee. Maar deze dekens jeuken. Slapen doen we met onze kleding aan. Zo blijven we lekker warm. Het zijn ook onze enige kleren die we hebben en tante wast alle kleding een keer per week op de zaterdag. Het leven rondom de boerderij was heerlijk, ik ging met oom mee overdag om te helpen met de geiten en schapen, samen de bergen in, en oom Ricardo met zijn sterke verhalen over vroeger, ja vroeger toen alles nog..... dat zegt dan iedereen. Na vier maanden was de pret voorbij. Ik mocht weer naar school! En wat voor school, heel anders dan in de stad, ja, we leren schrijven, lezen en wat rekenen...maar ons lokaal! Je mag het geen lokaal noemen. Meer een leeggemaakte stal met wat tafeltjes en bankjes. We zitten met acht jongens naast elkaar en dat in drie rijen. Onze leraar, een wat oudere man van vijftig geeft les. Door de oorlog zijn er geen spullen zoals boekjes schriften pennen enz., alleen een schoolbord en krijtjes.

Om de beurt lopen we naar het bord om woorden te schrijven. Met z'n allen lezen we dan de tekst die er staat. Ik heb het niet anders gehad op school. Toen ik elf werd ging ik de hele dag voor de dieren zorgen. Stefano heeft nog op een redelijk normale manier les gekregen. Op een dag zei tante Antonia tegen oom Ricardo; wordt het niet tijd dat de jongen wat meer leert, volgende week wordt hij al veertien. Oom Ricardo kijkt me aan; tja, zou hij niet naar Menzo kunnen in Bari? Weet je wat, ik ga morgen met de jongen daarheen en kijk of het iets is. Zo ging het, de volgende dag met de kar naar Bari, meteen bij daglicht vertrekken dan zijn we in de avond daar. Over de paden en wegen door de bergen naar Bari. Tegen de avond komen we daar aan bij de buitenwijken. Hier is nog veel terug te zien van de oorlog. Veel ruïnes en weinig nieuwe huizen. Zig zaggend door de stad komen we bij de haven. Kijk jongen, al die schepen en vissersboten. Misschien vindt je dit wel leuk. We stoppen bij een ietwat vervallen huis, de voorgevel is in wit en groen geschilderd met een zwarte deur. Oom Ricardo klopt op de deur. Ik kijk hem een beetje vragend aan. Komt goed jongen, zegt hij. Als je het niet leuk vindt ga je gewoon mee terug. Na ruim een minuut wordt de deur opengedaan. He, Ricardo hoe gaat het? En jij bent Antonio? Ja meneer, zeg ik. Kom binnen jongens. Tis lang geleden Menzo. Ja, zeg dat wel. Luister, ik heb Antonio meegenomen, hij moet kijken wat hij met zijn leven verder wil. Heb jij iets voor hem? Ja, ik kan je vertellen dat veel mensen het binnenland in zijn getrokken tijdens de oorlog en maar weinigen zijn teruggekeerd. Of ze komen niet meer of ze zijn slachtoffer geworden. Er is hier genoeg te doen, zeker in de haven maar ook in de bouw, zegt Menzo. Wat denk je? Antonio. Ik kijk naar oom Ricardo en dan naar Menzo. Zie ik Stefano dan nooit meer? vraag ik. Jawel jongen, ik zal je leren paardrijden dan kun je gewoon op bezoek gaan, zegt Menzo. Menzo stelt me voor aan zijn vrouw. Rebecca en hun kinderen. Maria, Ernesto en Patric. Ernesto is ook veertien en neemt me mee naar buiten om te spelen. Ernesto, hij werkt al in de haven, schepen laden en lossen. Wat zou jij willen doen? vraagt hij aan mij. Ik wil wel met zo'n schip mee, zeg ik. Daar moet je ouder voor zijn, zegt vader. Echt? Ja, vraag dadelijk maar. Als we weer binnenkomen zitten oom Ricardo en Menzo aan de wijn. Jongens, roept Rebecca, etenstijd. Na het eten ga ik slapen bij de jongens.

De volgende ochtend vraag ik aan Menzo of ik ook op een boot mee mag. Ja, dat kan bij een vissersboot, als je oom het tenminste goed vindt. Maar het is hard werken en misschien moet je maar iets anders doen. Ik heb mijn zinnen gezet op het water dus ik ga door en kijk naar oom Ricardo. Nou, zegt Menzo, hij kan wel met Fillipino mee, die vaart alleen overdag in de omgeving. Oom Ricardo stemt in en neemt afscheid en zegt tegen mij; hou je taai jong, ik zie je snel.

Even later ga ik met Menzo naar de boot van Fillipino, een klein vissersbootje vergeleken met de anderen, maar ja, een begin.

Hi Fillipino, hier is ie dan, Antonio, waar ik je over sprak.

Fillipino kijkt me aan en zegt, dus jij wilt de zee op jongen?

Wel, dat gaan we doen, morgenochtend om vier uur varen we uit.

Ik zie je dan. Vol van blijdschap loop ik met Menzo terug naar huis en zie Menzo knipogen naar Fillipino.

De volgende ochtend is het zover. Mijn eerste zeereis. De netten hangen nog over het schip. Haal die er maar af jongen, leg ze voor, Umberto zal je laten zien hoe ze gevouwen moeten worden.

En terwijl ik hier mee bezig ben varen we weg. Door de schok lig ik al op de grond, Fillipino en Umberto beginnen te lachen. Ik laat me niet kennen en ga verder. We varen een stuk op zee voordat we de netten uitgooien. Dan varen we langzaam verder, ik krijg brood met sardines en een glaasje wijn. Mijn eerste glas alcohol, en dat heb ik geweten, ik voelde me iets later zo beroerd, ziek werd ik ervan, komt goed jongen, lacht Fillipino. Nou, ik denk het niet, en weer hang ik overboord.....toen ik me wat beter voelde haalden we de netten binnen, allemaal vissen en andere wezens. Ik vroeg aan Umberto wat het allemaal was. Zo leerde ik het verschil tussen alle vissen en roggen.

De volgende vier dagen gebeurde iedere keer hetzelfde ziek, ziek, ziek. Dat stopt van zelf, zei Umberto tegen mij, wacht nog een paar dagen en als je dan nog niet lekker bent, ben je niet voor de zee geboren. O nee, zei ik. Ik dacht het wel, wacht maar.

En ja, ondanks het geschommel van de boot had ik na een week nergens last van. Zo gaat ie goed jongen, zei Fillipino tegen mij.

Ik kreeg er zin in en kon niet meer wachten om te gaan varen.

Één keer per maand ging ik op visite bij Stefano.

Tot mijn achttien heb ik genoten van de oude Fillipino en Umberto.

Ik zag op een ochtend een groot schip binnenkomen in Bari.

Er zaten alleen maar mensen op dat schip. Fillipino zag me kijken.

Wat denk je jongen? Iets voor jou? Ik keek hem aan.
Ja, zei ik, een droom. Hoef niet jongen, luister ik ken iemand die je kan opleiden als je dat wilt.
Je moet het leger in nu je achttien bent, maar ik kan zorgen dat je naar Rome gaat bij de Regia Marina. Een oorlogsschip? Wow dat zou super zijn. Hoe Phillipino het geregeld heeft blijft voor mij een raadsel. Maar een week later nam ik afscheid van iedereen met pijn in mijn hart. Maria, met wie ik een heel fijne band heb, ik beloof je te schrijven, en de goede Menzo en Rebecca, jullie hebben mij een thuis gegeven al die tijd. Phillipino brengt me met de boot naar Pescara, van daaruit kan ik met een bus naar Rome.
Umberto is ook mee om afscheid te nemen, het wordt een feestelijke tocht met veel wijn. Aangekomen in Pescara blijf ik mijn roes aan boord uitslapen. De volgende ochtend is het afscheid van twee oude rotten die mij veel geleerd hebben.
Vijf uur later sta ik in Rome. Ik heb nog nooit zo'n grote stad gezien, er kwam geen eind aan! Ik meld me bij Regia Marina. En nu, ik zie ze kijken; wat doet die boeren jongen nu bij de marine? Ik wordt ingedeeld bij een groep jongens die alle beginselen van de zeevaart leren, al snel blijkt dat dit voor mij een fluitje van een cent is. De hogere heren zien dit en geven me een andere functie. Ik krijg een opleiding die gericht is op het verzenden van morsesignalen. De opleiding is zes maanden en daarna ga ik de zee op. Door de oorlog hebben we maar weinig schepen en worden we door de Amerikanen gecontroleerd.
Twee jaar heb ik gevaren bij de marine voordat ik de overstap maakte naar de vrachtvaart, reizend rond de wereld, met allerlei soorten vracht en bemanningen. Een wereld op zich maar ook een harde wereld. Veel van de bemanningsleden waren eigenlijk nog tieners, weggelopen van huis op zoek naar een nieuwe toekomst. Dit leverde veel wisselingen op. Varend naar Amerika, en dan als ze aan land mogen gaan, verdwijnen ze en zie je ze nooit meer terug. Maar ook naar andere landen zoals Argentinië, Zuid-Afrika, Australië en Nieuw-Zeeland. Zes woelige jaren, overal landen die onafhankelijkheid wilden bereiken, burgeroorlogen.
In 1962 kwam ik bij een bezoek aan Genua voor het eerst Matteo tegen. Tijdens het nuttigen van een verfrissende glas rosé bij het cafeetje aan het station tegenover de haven. We raakten aan de praat en hij vertelde me hoe heerlijk het werken is op een passagiersschip.

De mogelijkheid om verder door te groeien in rang en om op termijn zelfs een kapiteinsopleiding te mogen volgen.

Dat klonk als muziek in mijn oren. Zouden ze nog mensen kunnen gebruiken? vraag ik aan Matteo. Ja, weet je, zegt hij, meestal houden er altijd een aantal mannen het voor gezien na een paar reizen. Op zich is het hard werken, je mag pas vanaf een bepaalde rang en functie contact hebben met passagiers, en aan land gaan mag alleen op de bestemmingen die de kapitein aangeeft.

Ja, maar op die oude roestige schuiten ben ik wel uitgekeken.

Nou, probeer het eens bij de Flotta Miseno, daar werk ik ook.

Zal ik doen, en bedankt voor de tip. De volgende ochtend ga ik naar het kantoor van de Flotta groep, ook zij hebben vrachtschepen in beheer. Met mijn diploma en marine papieren ga ik het kantoor binnen. Ik stel me voor en geef aan dat ik wel wil varen op een passagiersboot. We zoeken altijd mensen, over drie dagen vaart de Bari uit voor een reis naar Australië, heb je interesse? Jazeker, zei ik. Je begint, gelet op je opleiding op het benedendek als coördinator, zodat alles in de machinekamer goed loopt. Geen probleem, zeg ik. En bedankt. Ik ga naar de haven klim op de loopbrug van de Verolla 4, ga naar Frico, de kapitein en vertel hem dat ik een baan heb op de Bari. Vol verbazing kijkt hij me aan. Ik vindt het jammer jongen dat je weggaat, je kan zoveel, en de Bari is een prachtig schip om op te werken. Het ga je goed Antonio, het ga je goed.

En Stefano dan? Ja, die jongere broer van mij heeft geluk gehad.

Tot zijn zeven heeft hij nog de hele dag op de boerderij gewerkt, tussen de dieren en de bergen.

Dagelijks geiten melken en eieren rapen en dan naar school.

Hij had al aangegeven mij achterna te willen gaan. In tegenstelling tot mij is Stefano meteen na de lagere school een opleiding gaan volgen als werktuigkundige. Hij had meteen interesse in alles wat met een motor aangedreven werd. Ik weet nog de brief van oom Ricardo dat hij de auto van de burgemeester had gemaakt op zijn elfde. Vanaf dat moment kwam iedereen uit het dorp bij hem met allerlei problemen. Dus na de lagere school was er maar één opleiding die hij wilde doen. Helaas was daar geen geld voor maar heeft de burgemeester samen met de dokter en de notaris het schoolgeld bij elkaar geschaard zodat hij naar Bari kon voor de opleiding. Hij logeerde daar bij een broer van de dokter.

Een zware tijd voor hem, veel leren en af en toe terug naar oom en tante voor de feestdagen. In die zes jaren heb ik hem maar drie keer gezien tijdens de kerstdagen in Piscini.

Op school had een leraar al contacten gelegd met de motorenfabriek van Fiat. En meteen na zijn opleiding kwam hij in dienst bij hun fabriek net buiten Turijn. Een hele reis en onderneming voor Stefano. Nu, negentien jaar oud, naar het noorden van Italië.

Het rijke noorden. Daar begon ie als monteur en merkte al snel dat dit een te eenzijdige baan was voor hem. Tijdens een ontmoeting vorig jaar gaf hij aan om te willen vertrekken bij Fiat. En dan? vroeg ik. Heb jij niks voor mij? Je zou in Genua kunnen kijken bij Flotta, dat is als je het water op wilt. Dan zie je iets van de wereld en kan je kiezen of je aan boord blijft of in een ander land een nieuw leven wilt opbouwen, was mijn antwoord. Stefano is snel daarna naar Flotta gegaan en is meteen aan boord gekomen als 2^e medewerker machinekamer.

Maar, het is tijd om te werken nu, we verlaten straks het zonnige en warme Melbourne en beginnen aan de reis naar Perth.

Hans.....Hans.....HANS!! What are you thinking? Come here and get ready! Tja, wat een begin. Daar lig ik, in het uiterste hoekje, onder mijn bed, mijn gestreepte pyjamahemd nog aan, op het groene zeil dat in onze slaapkamer lag. Er onderuit komen en dan, ja, dan begint het pas. Maar ik blijf liggen, tot ze me eronderuit halen. Mijn schuilplaats, de plek waar ik me veilig voel, ook nu na drie jaar. Het uiterste hoekje van de slaapkamer, vol stofnestjes, maar wat geeft het, poetsen hoeft niet meer, want we gaan vandaag definitief weg, niet weg naar een nieuwe woning, neen, we verlaten Australië en keren terug naar Nederland. Het land waar ik niets van herinner, het land waarvan ik alleen weet dat we brieven en kaarten van krijgen en dat het daar heel koud is.

Ik heb geprobeerd om de tijd te rekken maar, er zit nu niets anders op dan eronderuit te komen.... en alle stofdeeltjes even van me af te schudden. Daar sta je, in een bijna lege kamer, twee bedden en een kast. De kast, waar we achter het gordijn speelden, was nu kaal, leeg, de ziel was eruit. Maar ja, dat kun je zeggen van de hele kamer. Het klinkt hol. Op het bed ligt mijn kleding voor de reis. Het is december en volop zomer. De fruitbomen in de tuin staan vol jonge vruchten, nog even en de kersen kunnen geplukt worden, de abrikozen en appels krijgen duidelijke vormen, voor ons geen pluk meer. De grote moestuin achterin, leeg, kaal, vol met onkruid, insecten en nog wat rotte tomaten die bengelen aan de dode takken. De kippen zijn weg, nou ja, weg, de laatste weken zijn ze regelmatig door vader geslacht. En dat deed hij op zijn eigen manier. Als wij dan bij de deur stonden bij de berging, haalde hij een kip uit het hok, liep naar de schuur, daar op de bovenste plank lag een bijl. kwam richting deur en zonder waarschuwing, bam..... en overal was bloed. Een snelle en efficiënte manier van overlijden voor de kip. Maar wij gilden alle kanten op bij het zien van al dat bloed. Daarna werd de kip opgehangen zodat hij kon leeglopen. Al het bloed druppelde dan op de stoep en na een kwartier ging de tuinslang erover, werd de kip in de schuur gehangen om af te sterven en de dag later in de pan.

De vogels in de volière zijn gevlogen. Vanochtend heeft hij de deur aan de zijkant open gemaakt en heeft hij de verschillende soorten parkieten en vinken vrijgelaten.

Het gras is al een tijdje niet meer bijgewerkt, door de droogte beginnen de bruine plekken de overhand te krijgen.

Een dor en zanderig veldje is het aan het worden.

Hans, schiet eens op, we moeten dadelijk gaan, ga je wassen en aankleden, wordt er vanuit de keuken geroepen. Ja, mam, ik ben al bezig. Door de lege kamer loop ik tegen de stofdeeltjes te schoppen, kijk links in de lege hal, en ga naar de badkamer. Een groen washandje, en oud stukje harde Palmolive zeep en een gele handdoek liggen klaar. Ik kijk in de spiegel, ja ik ga je verlaten, stilte en de herinneringen komen boven. Raar, na al die jaren zeg je vaarwel. Ik heb eigenlijk niet de behoefte om me te wassen...maar ja, dat harde schrobben van mijn moeder hoeft nu ook weer niet. Dan lijkt het of er met schuurpapier je huidlaag eraf moet om schoon te worden.

Op deze warme decemberdag is het wel prettig om toch nog wat verkoeling te krijgen. Ik laat het bad vollopen om heerlijk onderuit te gaan liggen en terug te kijken. Terug naar mijn herinneringen. Herinneringen over het leven hier in DIT huis.

De leuke dingen, maar ook de wat minder leuke.

Waar begin je mee. Neen, nu niet, dit is niet het tijdstip om daarover te beginnen.

Probeer vooruit te kijken. Maar genoeg van het badderen, anders wordt er dadelijk weer geroepen. Mijn licht kakikleurige korte broek ligt klaar samen met mijn witte overhemd met kort mouwen. En omdat het toch netjes moet, geen teenslippers maar mijn zwarte dichte schoenen en witte sokken.

Dat was het....dag kamer, wie weet.... Alsof we naar een feest gaan. Ik bekijk het even, leun wat voorover en dan, druppels over mijn wangen, nu al en we hebben nog geen afscheid genomen van iedereen.

Snel, even wegvegen voordat ik vlekken krijg op mijn kleding.

Hoe was het ook alweer. Mijn eerste communie. Een mooie lente dag was het, 25 oktober 1964, een echt katholiek feest, waarbij de meisjes gekleed waren als bruidsmeisjes en wij in onze mooie witte overhemden met korte broek en bruin geblokte giletje. Met om ons handen heen een rozenkrans gevouwen. Een feest dat toen eigenlijk meer op een bruiloft leek...hahahahaha.

Vroeg in de ochtend, gekleed en al samenkomen op school. Saint Mary's school wordt gerund door nonnen die naast de school hun verblijven hebben. Een soort van miniklooster.

De ouderwetse katholieke kerk, nuchter naar de mis, vrouwen en meisjes een hoofddoek op. Eerst nog een groepsfoto voordat we als een soort super bruidsgroep naar de voorkant van het plein gaan om zo de kerk te betreden. Alle jongens links en de meisjes rechts. Zo liepen we de kerk door. Met aan weerszijden de familieleden en ouders. Schrijnend zoals dat heet, want gewoon lopen zou te snel zijn. Daar gaan we, de vijf rijen links voor de jongens en rechts voor de meisjes. Na een uur van verhalen horen en zingen is het dan eindelijk zo ver. (van binnen rammel je al van de honger, dus je bent blij dat je wat te eten krijgt!) met z'n zessen op onze knieën voor de marmeren afscheiding. Eindelijk, er wordt een schaalteje onder je kin geschoven, je steekt je tong uit en de pastoor legt het kleine witte schijfje op je tong. Maar dan, het blijft plakken, en probeer het los te werken met mijn tanden, eindelijk na een paar keer schrapen heb ik hem los, loop ik terug naar mijn bankje, ondertussen is het vastgeplakt tegen mijn gehemelte. Tja, gaat dit altijd zo? Eindelijk smelt het langzaam weg. Was dit het nu?

Snel nog een liedje, mijn kerkboekje oprapen en weer die rozenkrans om mijn handen vouwen. Eindelijk is het achter de rug en gaan we na het verlaten van de kerk naar het klooster.

In de eetzaal van het klooster was voor alle communicanten een ontbijt, Steven zat naast me aan de ene kant en Rob aan de andere. Geen thee, maar van die mierzoete aanmaaklimonade, een broodje kaas en een krentenbol en een zakje snoep. De ouders en andere familieleden moesten buiten wachten totdat het geheel voorbij was. Net voor het samen zijn met mijn ouders ontvingen we nog een herinneringsspeeldje, een afbeelding van een kelk met daarboven een witte hostie.

Maar ik dwaal af, tijd om verder te gaan met het ontbijt. Vanuit een opstapje kan ik zo de keuken inlopen, iedereen zit aan tafel. Ons laatste ontbijt in dit huis, Peter en Rita beseffen blijkbaar niet wat er aan de hand is, voor hun is dit een dag zoals alle anderen. Een bordje cornflakes en een glaasje melk. Rita is nog jong, net vier jaar en heeft nog een bordje haveremout pap.

In de hoek van de keuken net voor de achterdeur staan de drie houten koffers met de spullen die nu meegaan. Je kent ze wel, van dat nep bruin houtachtige met twee houten frames erover om de boel bij elkaar te houden. Echt jaren zestig, al het overige wat we meenemen naar Nederland zit in kratten die al eerder opgehaald zijn en staan te wachten om ingeladen te worden in de haven. En dan begint ineens het verhuisspook weer te komen, zal ik toch maar weer onder mijn bedje kruipen? Waarom moet dit allemaal? Het is toch prima hier? Ik ga naar school, heb hier vrienden, mijn ouders hebben een baan, en mama is in verwachting. Een baby, eind maart zijn de negen maanden om. Maar neen, we laten alles achter. Een diepe zucht, ik neem mijn laatste slokje melk, breng mijn bord en lepel naar het aanrecht, en loop de keuken uit, kijkend naar buiten, kijkend naar de kakatoes die in de bomen zitten. Zouden ze die ook in Holland hebben? Wat hebben ze daar eigenlijk behalve klompen en molens? Je wilt daar toch zo niet in rondlopen? Weer krijg ik dat onheilspellend gevoel over me. Waarom? Dat laat me niet los. Net op het moment dat ik naar achteren wil lopen hoor ik geluiden aan de zijkant van ons huis. Anja, tante Sjaan, ome Jo, tante Riek, ome Wim en kleine Albert van negen maanden komen ons ophalen om naar de haven te gaan. Ondertussen komen ook de buren en bekenden uit de buurt naar ons huis. De tuin raakt al aardig vol. Een kleintje Europa lijkt het wel, wij als Nederlanders, de buren uit Hongarije, Tony met zijn familie uit Italië, de overburen uit Engeland en dan nog een paar rasechte Australiërs. Ik ga hier nu niet verder op in over wie, wie is. Dat komt later wel, of helemaal niet! Het is tijd. Afscheid van de buurt, een knuffel hier, een knuffel daar. Nog wat kleine kadootjes en koekjes voor onderweg. Daar gaan we, verdeeld over de auto's van ome Jo en ome Wim, rijden we richting haven. Ik zit met Anja in de auto. Mijn nicht met wie ik hier opgegroeid ben. Als we wegrijden kijk ik nog een keertje achterom, dag iedereen, dag huis, de tranen zijn er weer. Anja geeft me een zakdoekje. Ze zit erbij alsof we naar een spannende film kijken. En dan begint tante Sjaan te vertellen hoe mooi en fijn het in Nederland is en dat het wel meevalt met het koude weer. Jaja, mooie praatjes. Mijn gedachten laten het los en Anja en ik beginnen gewone gesprekken te voeren. Nou ja gewoon; we beloven te schrijven, foto's te sturen elkaar op de hoogte houden van ons leven.

En dan, een bocht naar rechts. Daar is de haven.

We stoppen bij een vrij lang gerekt gebouw. In colonne lopen we naar binnen. Hier worden we gesplitst. Wij als passagiers moeten paspoorten overhandigen en bewijzen van vaccinatie.

Vaccinatie... de laatste zes maanden alleen maar, de eerste keer, met z'n allen op weg naar het ziekenhuis. Pa had een lijst gekregen van welke vaccinaties er nodig zijn en de periodes waarin ze gegeven werden. Het is bijna niet voor te stellen. Als baby kreeg ik al diverse vaccinaties in Holland. 2,5 jaar later nog meer vaccinaties voor de reis naar Australië. En nu, anno 1965 begint het verhaal opnieuw. Voor de meeste ziekten hebben we genoeg aan één vaccinatie maar voor difterie krijgen we er twee en voor de pokken zelfs drie over een periode van zes maanden. Onze eerste pokkenprik stelt niet veel voor. Een beetje pijn in de arm en verder niets. Na drie maanden was het tijd voor de eerste difterie spuit en tweede pokken, en jaar hoor, hoofdpijn koorts, drie dagen echt ziek. En dan twee maanden voor vertrek, de tetanus, malaria en polio spuiten... flinke naalden, en al bij het zien daarvan begon je te huilen, het idee dat dit in je arm gespoten werd. Mijn moeder moest mij vasthouden en mijn arm uitsteken om de naald te zetten. Tijdens de rit naar huis werd ik al misselijk, pijn in de arm, braak nijgingen. Peter hield het al niet meer, riep nog, maar, helaas heel de linkerkant van de taxi was besmeurd met restjes cornflakes en banaan. Dit was precies wat ik nodig had en heb de rechterzijde van de taxi ook een kleur gegeven van cornflakes en aardbei. Het was niet anders. En dan te bedenken dat we nog meer vaccinaties kregen. Was het dit wel allemaal waard? Ziek naar bed, weer een paar dagen met koorts. En dan uiteindelijk zes weken voor vertrek onze laatste difterie vaccinatie en pokken.

We zijn al gewaarschuwd dat dit de meest heftige worden door de versterkte samenstelling. Het plaatsen deed deze keer geen pijn. Zijn we eraan gewend? Neen hoor, de ellende begon gelukkig pas toen we thuis waren. En hoe! Iedereen is echt goed beroerd en ziek. De burens geven gelukkig uitkomst en de buurvrouw is vier dagen in de weer om ons te verzorgen.

Echt zo beroerd heb ik me nog nooit gevoeld.

Na alle geregeld, mogen we aan boord van het schip. Tante Sjaan, ome Jo, Anja, ome Wim, tante Riek en Albert mogen ook mee. Ze hebben een bezoekers pasje en mogen aan boord blijven tot de scheepshoorn gaat.

We lopen meteen een lange gang door en vinden onze hut. C-101. Een ruimte met twee setjes stapelbedden en een kinderbedje voor Rita. In het midden staan een wastafel en een paar stoelen. De koffers met kleding en een paar breekbare spullen worden op een draagbaar geplaatst en we lopen naar boven. We staan op het bovendeck met uitzicht op de brug en de voorzijde van het schip. Het is spannend allemaal, voor ons is een grote hijskraan bezig om een auto aan boord te krijgen. Als hij er maar niet uit valt. Twee grote kranen staan er aan het voordek. De auto wordt voorzichtig in het ruim geladen tussen alle kratten en dozen. Daarna gaat er een groot zeil overheen. Dit is het laatste wat geladen wordt. De luiken schuiven dicht. De kraan wordt in positie gebracht. Een bemanningslid wijst met de duim naar boven naar de brug. Ik draai me om, kijk naar Anja, en zeg dat het raar is om zo afscheid te nemen.

En dan ineens die scheepshoorn... wat een lawaai. Het is tijd om afscheid te nemen. Hoe onrealistisch is dit. Voor mijn gevoel gaan we op vakantie. Het voelt helemaal niet als een afscheid. Dat besef zal wel later komen. Er wordt gehuild en geknuffeld. Het is echt afscheid nemen. Ze gaan naar de loopbrug en blijven daar staan zwaaien dan gaat de hoorn nog een keer, komen er slingers overal tevoorschijn en voelen we de eerste momenten van het varen. Het schip is los van de kade en we nemen afstand van iedereen. We blijven zwaaien totdat het schip zijn boeg omgooit en zich door de haven van Melbourne wurmt. Het avontuur is begonnen, de lange weg naar Genua in Italië.

Sophia, Enzo, finisci il tuo, dobbiamo partite tra un minuto.
Mammamia,che lentezza.....sbrigati!

Si mama.

Vandaag ga ik met mijn broertje Enzo en papa en mama op reis.
Mijn bordje met een afgebeten stukje stokbrood en wat oude robiola staat voor me, samen met een half glaasje melk. Enzo, eet door, jongen. Nog een hapje en je bent klaar, roept moeder.

Ik heb genoeg, en ga me aankleden. Enzo kijkt me aan en vraagt waarom het zo druk is in huis. Alle mensen uit de buurt staan in de tuin. Waarom? We gaan gewoon op vakantie en komen dan toch weer terug.

Ja, vakantie, dat klopt, maar niet zomaar een vakantie.

We gaan met een boot naar Italië, daar waar papa en mama vandaan komen. Op bezoek bij opa en oma en alle andere familieleden die wij nog nooit gezien hebben.

Ribera, een klein dorpje in het zuidwesten van Sicilië.

Onze ouders zijn net na de tweede wereldoorlog naar Australië verhuisd. Na de oorlog was er weinig werk op het eiland. Vader was geitenhoeder en zijn broers zaten op een vissersboot. Dat vond hij niets, altijd door weer en wind en gevaar voor eigen leven het water op in een gammel bootje. Via zijn vader mocht hij als jongeling bij een geitenboer werken. Geld voor studies was er al niet. Er was amper genoeg om voedsel te kopen. Mama woonde in hetzelfde dorp, een paar straten verder op. Tijdens een dorpsfeest leerden ze elkaar kennen en in hun verkeringstijd kwamen ze er al snel achter dat er weinig toekomst zou zijn op Sicilië.

Via een jongen uit de buurt hoorden ze dat ze een toekomst konden opbouwen in Canada of Amerika en ook Australië zocht nog mensen. Omdat er al enkelen naar Australië vertrokken waren, besloten ze om meteen na het huwelijksfeest te vertrekken en zo zijn ze in 1953 aangekomen in Melbourne. Tja en dan begin je met een nieuw leven in een onbekend land.

Papa is eerst gaan werken op een schapenboerderij. Zwaar werk en lange werkdagen. In het weekend kwam hij naar de stad.

Mama woonde bij een nichtje die al langer in Australië woonde. Na een jaar hadden ze wat gespaard en konden ze meubels kopen en een goedkoop huisje huren. En al snel had hij een baan gevonden bij een garagebedrijf, zonder enige ervaring. Ja, behalve het prutsen aan auto's op Sicilië en op de schapenboerderij. En dat heeft hij goed weten te doen, sinds twee jaar heeft hij zijn eigen garagebedrijf en verkoopt hij voornamelijk aan mensen uit de buurt. Ponti cars heeft hij het genoemd. Natuurlijk zijn eigen achternaam, wat anders. En juist door papa's bedrijvigheid kunnen we nu voor zes maanden op vakantie.

Enzo, ben je bijna klaar? roept Sophia. JA, ik kom eraan, heb jij alles al klaar, dan gaan we naar buiten, antwoord Enzo.

Hebben jullie alles wat je nodig hebt want dadelijk gaat het niet meer, roept mama. Enzo heeft zijn Flintstones en superman boekjes bij elkaar en ik ga mijn boekje Heidi grows up lezen.

We nemen afscheid van de burens en 'tante' Maria. Mama's nichtje die in Ballarat is gaan wonen. Ze rijden achter ons naar de haven om ons uit te zwaaien bij de pier. Walter de buurman brengt ons weg. Altijd een grapjas en is een lieve man van 57 jaar. Hij heeft vroeger bij de politie gewerkt. En nu is hij nog conciërge bij ons op school. Wel een raar idee, je gaat op reis naar een land dat je niet kent, de taal niet goed spreekt, en de mensen die, ook al zijn ze familie, totaal onbekend voor ons zijn. Ik heb op school op de wereldbol gekeken en het is maar een heel klein eilandje waar we naartoe gaan. Papa zegt dat het wel meevalt, je kunt daar goed wandelen, er wonen minder mensen dan hier, maar ook minder dingen om te doen! Familiebezoek en familiebezoek en nog eens familiebezoek. Het schijnt er te koud te zijn om naar het strand te gaan. Daarbij komt nog dat de kinderen na nieuwjaarsdag weer naar school gaan. Stiekem denk ik alweer aan de tijd dat we weer terug zijn. Toch lekker met vrienden spelen, naar het strand gaan en vooral buiten zijn. Hoe laat gaan we trouwens?

Ik krijg geen antwoord. Enzo en ik gaan even de tuin in! roep ik nog. Weer geen antwoord. Oké, kom Enzo. Daar komen Andrea en Ludo aan. Hi, zijn jullie nog niet weg? Neen, blijkbaar is er nog tijd over. Andrea vertelt dat ze me zal missen en zeg haar dat ik een brief zal sturen. Als ik me dan omdraai zie ik tot mijn verbazing dat de twee jongens aan de rand van de sloot aan het spelen zijn. Ze zijn hagedissen aan het opjagen en lopen verder naar achter.

Op het moment dat ik roep dat ze niet te ver moeten lopen glijdt Enzo tot aan zijn knieën in de blubber. O, mijn god, wat zal moeder boos zijn! Ik loop erheen, zeg tegen Andrea dat het beter is om naar huis te gaan, en ik probeer Enzo eruit te trekken. Dat had ik beter niet kunnen doen. Hij hangt nu scheef en zijn broek is ook helemaal vies. Stil blijven! Ik ga papa halen. Rennend naar huis roep ik papa. Maar er komt niemand. Ik loop met mijn vieze schoenen naar binnen en het is stil. Hoe kan dat nou? Kamer voor kamer loop ik door. Waar zijn zij? Ik hoor toch stemmen. De voordeur staat op een kier en als ik dan naar buiten loop zie ik dat ze met de ouders van Andrea praten. Andrea en Ludo staan erbij maar hebben blijkbaar nog niets gezegd. Ach, zegt mama ben je daar eindelijk. Walter is even tanken en dan gaan we naar de haven. Waar is Enzo? Hmm, mama, Enzo zit vast in de sloot. WAT? Wat is er gebeurd, Mario, ga eens kijken wat er loos is, dat jong zit in de sloot. Nou Chiara, dat zal wel meevallen. Papa kijkt mij aan en ik zeg het nog een keer. Hij zit vast in de modder, ik hem geprobeerd uit het halen maar nou is zijn broek ook nog vies. Dannazione! Hoe kan dat nou? Ze waren hagedissen aan het opjagen. Jij blijft hier, ik ga naar achter. Papa loopt snel erheen samen met Vendi de buurman. Jongen, jongen, wat heb jij gedaan. Vendi, hou je mijn arm vast, dan trek ik hem eruit. Met een grote ruk komt Enzo los, helaas valt hij voorover en zit hij helemaal onder. Papa is ook vies geworden. Snel naar binnen, kleren uit, douchen en omkleden, verdorie! Chiara, kom even helpen, Enzo zit onder de modder en moet andere kleren aan. Ik moet ook even omkleden. Pak wat er nog is aan makkelijke kleren. De rest is ingepakt. Marria de buurvrouw komt binnen en zegt; geef mij de vuile was maar. Dat komt goed. En terwijl papa en Enzo aan het omkleden zijn spoel ik vlug mijn schoenen schoon, en loopt ik met natte voeten naar de voordeur. Daar komt Walter aangereden. Hij ziet Marria en vraagt; wat is hier gebeurd? Marria vertelt het relaas en Walter roept; ik ga vast inladen anders hebben we te weinig tijd! Is goed, wordt er vanuit de slaapkamer geroepen. Mario kleed zich aan en loopt naar Enzo, jongen kom eens hier, je hebt nog modder achter je oren. Met een doekje veegt hij het resterende vuil weg, geeft Enzo een draai om zijn oren en zegt; en nu naar buiten en meteen de auto in. Enzo loopt door de achterdeur naar buiten, kijkt Sophie aan en met een stiekeme lach stapt hij in de auto van Walter. Chiara en Sophia volgen.

Mario komt via de voordeur. Heb je alles afgesloten? vraagt Ludo. Ja, zegt Mario. O ja, wil je vanavond even de moestuin besproeien? Geen probleem, zegt Ludo. Mario overhandigt Ludo de sleutels van het huis en zegt: mocht je problemen hebben kun je terecht bij John in de garage. Hij heeft de reservesleutels en zal de post doen.

Oké, zegt Ludo. Goede reis, roepen Ludo en Marria. Mario stapt in de auto en meteen krijgt hij een vraag van Enzo. Hoe lang zitten we in de auto pa? Ongeveer een half uurtje jongen, maar Walter moet een beetje door rijden want we zijn aan de late kant.

Tante Maria rijdt achter ons, samen met haar buurman.

Tante Maria, een schat van een mens. Is helaas al vier jaar weduwe, ome Sergio is gestorven tijdens het werk. Hij was aan het werk in de kolenmijnen bij Broken Hill. Via een advertentie in de krant zag hij dat men mensen zocht voor het werk daar en hij kon goed geld verdienen, zo zegt tante Maria dat altijd. Hij bleef dan drie weken weg en kwam dan een week naar huis. Tante Maria wilde niet verhuizen maar op een gegeven moment begon ze hem wel te missen. Ze hebben toen hun spullen gepakt en waren naar het binnenland verhuisd.

In 1961 vond er een ontploffing plaats waardoor de mijnschacht instortte. Twintig mannen verloren hun leven, ome Sergio overleefde het, maar was zwaargewond. Het heeft maanden geduurd voordat hij het ziekenhuis kon verlaten. Maar helaas, hij was net een week thuis en kreeg longontsteking. De giftige gassen van de mijn hadden toch te veel schade aangericht. Tante Maria is toen weer meteen teruggegaan naar Ballarat.

Vader en Walter zijn constant aan het praten,

Mama begint te vertellen over de familie in Italië en hoe gelukkig ze zich voelt om iedereen weer te ontmoeten. En, zegt mama, om jullie voor te bereiden krijgen jullie twee keer per week Italiaanse les op de boot. Nou, daar zaten we net op te wachten.

Links en rechts schieten de trams ons voorbij.

Dwars door de binnenstad van Melbourne naar de haven.

Nog een paar minuten kinderen en dan zie je een hele grote boot, en daar gaan we mee naar Italië. Enzo kijkt vol verwachting uit het raam, en dan als we de hoek omrijden: OOO, wauw, gaan we daar mee weg? Ja, zegt vader. Enzo kijkt mij aan alsof hij een groot cadeau heeft gekregen. We stoppen bij de parkeerplaats, maar het is goed vol, Walter zoekt een leeg plekje. Mario stapt uit en zoekt een karretje om de koffers op te laden.

Aan de achterzijde van het parkeerterrein is nog een plekje. Wij stappen uit en Walter haalt de koffers tevoorschijn. Als alles er staat, komt vader met een karretje aangelopen. Even opschieten jongens want we zijn al laat. Als alles op het karretje geladen wordt merkt mama ineens dat ze een tas mist. Walter heb je echt alles gepakt? Ja Chiara, alles wat er stond is mee. Er stond niets meer op de oprit, anders hadden we ook niet weg kunnen rijden. Maar, Mario ik mis nog een tas met wat kleding. Ik heb niets gezien schat, misschien heb je die in een van de koffers gedaan? Neen, het waren spulletjes voor dadelijk aan boord. Enzo kijkt mij aan. Nou ja, we zullen het wel zien. (Enzo heeft de tas mee naar binnen genomen om er een paar sokken uit te halen en heeft de tas in zijn kamer laten staan). Snel, naar binnen, de paspoorten en andere papieren afgeven, de koffers controleren en de loopbrug op. Walter en Tante Maria mogen niet meer mee aan boord om afscheid te nemen, we varen zo weg. Op de kade tussen de mensen nemen we afscheid. We zijn nog maar net op de loopbrug of het schip toetert heel hard. Net op tijd Chiara, roept Mario. Waar moeten we heen Mario? Zegt Chiara. Naar C-111, meteen naar rechts dadelijk en een stukje doorlopen. Hier, hier, roept Mario, gooi de koffers maar naar binnen, gaan we snel naar buiten om te zwaaien. Nog voor we buiten zijn blaast de hoorn nog een keer. Snel...., net op tijd, tussen de slingers door zwaaien we en zien Walter en Maria staan tussen al die honderden mensen. Het schip drijft langzaam weg van de kade en de mensen worden kleiner. We gaan op reis. Enzo en ik gaan rondlopen, mag dat pap? Natuurlijk, onthoud dat we nummer C-111 hebben, mama en ik gaan uitpakken en let goed op elkaar. Ja, pap doen we! zegt Sophia.

Steven, will you call Michael that we are leaving.
Yeah, I'm on my way.

Vandaag gaan we vertrekken, met een boot naar Engeland, ik ben nieuwsgierig, voor het eerst in mijn leven buiten Australië. Even nog in de spiegel kijken of mijn haren goed zitten. Moeder heeft graag dat ze stijf staan van de brylcream. Goed ingesmeerd zodat ze blijven zitten. Dat is vandaag wel nodig, de hete zwoele wind die uit de woestijn komt en de temperatuur omhoog stuwt naar zesendertig graden maken het er niet prettiger op om op reis te gaan. Verhuizen, Hawthorn achterlatend, wie had dat gedacht. Ik ben nu elf jaar en hier geboren, wat bezielt mensen toch om te gaan verhuizen. Maar vader is directeur geworden van een kledingfabriek in Engeland, in het plaatsje Colsterworth ergens in het Midden van Engeland dacht ik zo. En dus ga ik met mijn ouders mee. En dan loop je voor het laatst door het huis, de witte vlekken aan de muur waar foto's en schilderijen hebben gehangen, de bruine vlekken van het roken, de spijkers in de muur, door de hal waar eens mijn fiets stond, de mooie blauwe mozaïeken vloer naar de voordeur. Mijn geboortehuis, mijn vrienden, mijn tuin, mijn leven, alles achterlatend voor een nieuw begin in het onbekende. Pa en ma staan al te wachten. Nog een keer de deurklink aanraken, die oude bruine knop. Daar waar mijn grootouders gewoond hebben in een prachtig Victoriaans huis met gietijzeren panelen op de veranda, de schommelstoel die ook al meer dan vijftig jaar oud is. Opa en oma blijven hier, heerlijk genietend, dit huis, met al zijn kamers en gangen. Ideaal om verstoppertje te spelen. De tuin, versierd met een zwembad, wat nog niemand in de buurt heeft, uitgegraven door opa, eerst eigenlijk om er een vijver in te maken voor zijn vissen, maar al snel kwamen daar reigers en andere dieren op af en besloot hij om er een zwembad van te maken. Opa had het goed voor elkaar, hij was al jong begonnen met het maken van kleding voor de boeren in het binnenland, puur katoenen en linnen kleding zodat de hitte geabsorbeerd werd en het aangenaam was op de runder en schapenboerderijen.

In de zomermaanden kan het daar vijftig graden of meer worden. Net voor de zomer begon, kwamen de hoogtijdagen voor de schapenscheerders en deze hadden ruime luchtige kleding nodig. Opa's kleding verkocht goed en nu heeft hij een fabriek met driehonderdvijftig personeelsleden. Vader is er mee opgegroeid en zo de wereld van de kleding binnen geloosd. Eens zal hij het bedrijf overnemen. Maar nu gaan we voor vijf jaar naar Engeland. Ervaring op doen, zei opa, dat is goed jongen. Kijken wat de mode is en wordt, de stoffen die er gebruikt worden, de manier van bewerking. Een leerproces die de zaak in Australië goed zal doen als je terug bent en ons in de tussentijd op de hoogte kan houden van alle trends.

Het is druk buiten, de burenen staan er allemaal. George, ja, mijn beste vriend, loopt een beetje op en neer in zijn zwembroekje, wat hebben we mooie tijden gehad. Ik weet het nog zo goed toen hij met zijn familie hier kwam wonen zes jaar geleden. Eigenlijk heet hij Gregoritus Bakirtzis, komt uit een plaatsje in Midwest Griekenland genaamd Syrrako. Een heel klein bergdorpje. Je zou kunnen zeggen dat hij zijn schapenvacht nog om had toen hij hier aankwam. Zoals zovelen die uit Europa kwamen om hier hun geluk te zoeken. George kwam samen met twee oudere zussen en twee jongere broers. Het was even wennen, een nieuwe buurjongen die geen Engels sprak. Maar het klikte meteen, we zijn samen naar school gegaan en hebben zijn ouders de taal bijgebracht. Niet dat dat makkelijk ging, maar het lukte. En mede door de talenkennis had zijn vader snel een baan als tramchauffeur. Rijdend in de karakteristieke groene trams die Melbourne verbinden met de buienwijken.

En nu, worden we overdonderd door allerlei Griekse gerechten. Nina wil niet dat we hongerlijden tijdens de reis. Pakjes met souvlaki (maar dan op de Australische manier met lamsvlees en ananas), saganaki (soort van gebakken feta met een kruimel laagje) en tiropitas (soort van deeg driehoekjes met vulling) lijken op kleine appelflapjes, alles in een grote linnentas, gewikkeld in oude kranten. Het vet begint langzaam door het krantenpapier door te dringen. Zoals je dat ook hebt bij het kopen van een portie fish en chips waarbij het vet letterlijk door het papier sijpelt. Maar dan hebben we nog onze Australische burenen. Glenn en Maria, de bejaarden van de buurt. Glenn is lasser en gaat nu zijn laatste jaar in voordat hij met pensioen gaat.

Een echte Aussie, altijd zijn geweer in de buurt om op jacht te gaan naar kangaroes en konijnen. Samen met een paar andere burens gaat hij bijna iedere weekend op pad om op jacht te gaan. En dan op zondagavond thuiskomend aan iedereen triomfantelijk zijn trofeeën laten zien. Groot voordeel was dat met de vissende burens, iedereen nogal wat te eten had iedere week.

Maar nu, weg, op pad naar de toekomst. Vanuit de auto zwaai ik door het achterraampje naar George en de anderen. Dan gaan we op weg naar de haven om in te schepen voor een reis naar de andere kant van de wereld. Veel van onze spullen zijn verhuisd naar de burens, ik heb op school ook het een en ander uitgedeeld aan vriendjes. Zelfs mijn voetbal is achtergebleven, in Engeland kennen ze geen Australisch voetbal. Daar gaat het hoofdzakelijk over soccer, rugby en cricket. En wat ik daar ga doen weet ik niet. Michael heeft niet goed door wat er zich allemaal afspeelt, hij speelt met zijn auto, dat vindt hij toch het belangrijkste. Hij ondergaat het hele gebeuren. Maar dan plots, als de auto de haven opdraait, ziet hij de grote zeeschepen en is meteen gefixeerd. Gaan we daar mee weg? Ja, zegt ma, daar gaan we heel lang op wonen. Jippie! was zijn antwoord en wilde zo snel mogelijk uitstappen en aan boord gaan. Ho, jongeman, dat gaat zomaar niet. Wij moeten eerst hier naar binnen, daar controleren ze alle papieren. Eerst de paspoorten en de ticket voor de trip. Zijn jullie allemaal gevaccineerd? vraagt de beamt. Ja, hier is ons vaccinatiepaspoort met alle inentingen, zegt pa. Hebben jullie familie bij je die uitzwaaien? vraagt hij weer. Hooguit vier personen mogen mee aan boord om afscheid te nemen. Wij hebben alleen onze opa's en oma's bij ons, zeg ik. Moeder kijkt me boos aan; meer zo van mondje houden als volwassenen praten...we lopen de hal uit en gaan over een bruggetje aan boord van het schip, hier worden alle papieren nog eens nagekeken en wordt ons verteld waar onze kamer is. Hut heet het eigenlijk op een schip, in het Engels is het cabine. We lopen door het schip, trap op, trap op en nog een keer. Dan linksaf op zoek naar Cabine of hut B-038, daar aan de rechterkant. Vader draait langzaam de deur open en daar zijn we dan, vier losse bedden, een kastje, een tafel met vier stoelen en een kleine douche en een wastafel. En aan de hoofdzijde van het bed een raam. Dit is wat een eerste klas cabine voorstelt op de retour vaart naar Italië. Maar het schip is zo groot... ooh, als er andere kinderen zijn, kunnen we onze tijd hier wel doorbrengen.

We lopen naar de lounge, hier worden drankjes geserveerd en hapjes. Pap, mag ik al wat gaan rondkijken? Neen jongen, pas als opa en oma weg zijn. Ze moeten jou dadelijk lang missen dus blijf nog maar even hier. Ik ga naast Michael op een stoel zitten en merk dat er nog geen kinderen zijn met wie wij kunnen spelen. Terwijl ik toch veel kinderen gezien heb in de hal. Pap, hoe komt het dat de andere kinderen nog niet hier zijn? Jongen, dit is de eerste klas en ik denk dat de meeste mensen met kinderen op het andere dek zijn. O, mogen wij dan daar naartoe? Neen jongen, even wachten tot we wegvaren. Dan mag je rondlopen. Ik kan niet wachten tot het tijd is dat opa en oma weggaan. Ja, pak nog maar een glaasje bier, bla bla bla... dan ineens, een gigantisch lawaai, de scheepshoorn blaast, ik kijk naar pa en die zegt, het is tijd om afscheid te nemen. Mama en beide oma's huilen en omhelzen elkaar, dan zijn wij aan de beurt, nou jongen, zorg goed voor je broertje, en wat zul je groot zijn als je terugkomt. Oma zal jullie heel erg missen, en opa ook. En oma Gilbert, mama's mama, die likt je bijna helemaal nat. Yak,! Geef oma nog een kusje. Daag en tot snel, schrijf een brief onderweg als je wil, zodat we weten hoe het gaat? Doen we, blijven jullie bij de kade uitzwaaien? Ja dat doen we. Daag schatjes! Daar gaan ze, ik kijk naar vader. Wachten tot we varen, zegt hij. We kijken over de reling en zien allemaal mensen die het schip verlaten. Ze blijven allemaal staan bij de boot. De loopbrug wordt weggehaald, de reling gesloten. En dan blaast die hoorn nog een keer. Slingers en confetti wordt gegooid naar de mensen op de pier, weer die hoorn. Ik kijk en zie dat er aan de voorkant van het schip mannen bezig zijn met grote touwen die binnengesleept worden. En dan, weer die hoorn, maar nu kijk ik en zie dat we los zijn van de kade. We gaan op weg! Yeah, ik kijk omhoog, pa heeft het begrepen. Ga maar jongen. Maar alleen met Michael, hij mag niet alleen rondlopen en kijk waar je zijn moet. Op iedere dek bij de trappen staan klokken. Onthoud ons kamer nummer B-038. En niet later dan drie uur ben je weer terug.

Matteo, assicurarsi che il traliccio sia sicuro!

Si capitano.

We liggen weer in Melbourne voor anker, dit is mijn twaalfde reis met de ss "Bari". Als matroos tweede klas krijg ik gelukkig nu wat fijnere karweitjes dan in het begin. Vier jaar geleden ben ik begonnen op dit schip, net van de scheepvaartschool, de Accademia Italiana della Marina Mercantile in Genua. Mede hierdoor kon ik na mijn studie meteen beginnen bij de Flotta Miseno groep. Maar wat was het zwoegen de eerste jaren, onderaan is hier echt onderaan. Eerst in de machinekamer. Al die metertjes, kraantjes en hendels, weken heeft het geduurd voordat ik alles goed door had, ik maakte een tekening van iedere deel van de machinekamer, metertje zus metertje zo, en die hitte, onderin het schip. Diensten van twaalf tot veertien uur. Normale werktijden voor iedereen die in het ruim werkte. En als je dan vrij was, kon je naar de kantine voor de bemanning of naar je bed. Onze slaapkamers... een ruimte waar buiten de 8 bedden, ieder een klein kastje had voor zijn spullen. Verstikkend, geen ramen, liggend met de geuren en zweet van je collega's. Een washok, een eindje verderop in de gang, waar je met blokken zeep, voor de helft met varkensvet aangemaakt, je zelf kon schoon schrobben.

Iedereen had de plicht om zich één keer per week te wassen met carbolzeep. Van top tot teen zodat we geen besmettelijke ziektes konden krijgen en doorgeven. Het irriteerde de huid, en als je een klein wondje had, was het alsof er met een hete ijzeren staaf er doorheen gebrand werd. Mijn haren waren al slecht en dun, maar door de zeep ben ik nu al bijna kaal. En dan moest je zelf zorgen voor schone kleding. Maar hier onderin het schip was dat niet noodzakelijk. Dat was eigenlijk het enige voordeel dat je had. Je mocht ook niet gezien worden door de passagiers. Dit betekende dat we 's nachts even mochten luchten op het lage dek.

Daar waar we niet gezien werden, waar menig collega liters alcohol leegdrank, en wij een wedstrijd hielden wie de fles het verst in zee kon gooien. En de pakjes sigaretten niet te vergeten.

Dat veroorzaakte een walm op zich op het achterdek. Een keer zelfs zo erg dat de passagiers op het bovendek dachten dat er een brand was en meteen een purser inschakelden. Vanaf dat moment mogen we maar met vier personen tegelijk gaan roken. Antonio en Stefano zijn mijn vaste meerokers. Twee weeskinderen uit Pisticci, in het arme zuiden van de provincie Basiliata. Aan de hand van Antonio heb ik al veel geleerd. En nu, vijftintig jaar oud op weg om over een paar jaar officier te worden op een schip.

Daar staan we dan, net voor de kerstdagen in het zonnige Melbourne. Ik draai me om, zie Antonio al lopen naar beneden, zijn mooie witte kleding volop in de kreukels. De streepjes op zijn mouwen wijzen erop dat hij een rang hoger is dan ik. Dadelijk gaan we samen aan land, vier uur hebben we om wat van de stad te zien. Maar eerst onszelf schoon schrobben met zeep en harde handdoeken. De smalle trappen af naar ons verblijf, de geur van zeep en aftershave komt je tegemoet. Eindelijk een frisse geur in de gang en slaapruintes. Na deze stop kunnen we pas weer in Singapore van boord. In India en het Midden-Oosten is het altijd maar afwachten hoe de situatie is. Dan naar onze eindbestemming, Genua. Daar heb ik een weekje vrij voordat ik overgeheveld wordt naar de ss Roma. Hier ga ik mijn examen halen voor onder officier en blijf een jaar op de Roma varen.

Het hardnekkige vuil van de kadetrossen aan mijn handen gaat er moeilijk af. Van een kok heb ik geleerd om vet en smeer met een staalborsteltje eraf te wrijven. Ja, je huidlaag wordt wat dunner maar dat betert snel. En met vieze handen naar de wal in de hoop nog wat te beleven is ook niet prettig.

Antonio smeert zich blijkbaar helemaal in met old spice, hij geurt door heel het schip.

Daar staan we dan op de reling om naar beneden te lopen. Onze paspoorten worden gecontroleerd en we krijgen een visum voor een dag.

Groot voordeel van het werken op een passagiersschip is dat je altijd dicht bij de stad aanlegt.

Nu ook, heerlijk een wandeling van ruim een uur en we zijn in het centrum van Melbourne. Mijn zevende bezoek aan deze stad, die met zijn trams een Europees straatbeeld geeft. Als je rondom je heen kijkt heb je het idee dat je in London loopt.

Na een korte wandeling komen we uit in het centrum bij Flinder Street station, een mierennest van mensen en auto's.

Hier heb je meer het idee van het overvolle New York.

Antonio en ik nemen de draai naar links en gaan Swanston Street in. Ik pak nog een laatste trek aan mijn Philip Morris en gooi de peuk aan de zijkant van de straat, met de rechterpunt van mijn schoen druk ik hem uit.

Een van onze collega's sprak van een nieuw chinees restaurant boven een kleding winkel. De kledingwinkel heeft echter prioriteit, er zitten al diverse gaten in mijn sokken en met een salaris van 96.813,50 Lire per maand moet ik sparen om wat extra's te doen. Het is niet veel, maar het is genoeg, aan boord is het eten gratis en betalen alleen voor de extra's zoals drank en sigaretten. En die zijn belastingvrij dus vallen de prijzen wel mee. In alle jaren dat ik nu vaar heb ik toch een kleine 700.000 lire gespaard. Heerlijk weggelegd bij de Banco di Roma. Maar wat wel een nadeel is, zijn de wisselkoersen, en voor Australië, waar we regelmatig van boord kunnen, is dat geen probleem, bij het van boord gaan in andere landen leggen we gezamenlijk een bedrag uit om zo min mogelijk met kosten te zitten. Maar nu eerst uitkijken voor mijn sokken. Antonio kijkt rond en ziet tot zijn verbazing Ricko aan de andere kant van de straat. Matteo, Ricko moest toch aan boord blijven om alles te regelen voor de passagiers? Ja, hoezo? zeg ik. Nou, kijk, daar loopt hij. Ik zie hem nog net de hoek omlopen. Misschien moet hij een boodschap doen voor de kapitein, antwoord ik. Ja, dat kan. Ben je klaar? Ik heb honger. Ja, kom we gaan naar boven.

Toch raar dat ik net Ricko zag, zegt Antonio.

Boven aangekomen zien we Stefano al genieten van een bordje gamba's met groente en een glaasje limonade. Samen met Ennio was hij al eerder de stad ingegaan.

Ja, dat Engelse stelsel van alcohol gebruik is wel wennen.

Wij Europeanen kunnen veel gemakkelijker een glaasje bier of wijn drinken.

Hier in Australië hebben ze zelfs verschillende regels voor alcohol-gebruik. Sommige restaurants hebben een complete vergunning en mogen alcohol schenken, bij sommigen mag je je eigen drank meenemen en bij andere mag er geen alcohol gebruikt worden.

Hier in Melbourne zijn de pubtijden van tien in de ochtend tot half twaalf, en dan 's middags weer van vier tot zes en dan op vrijdag en zaterdag van acht in de avond tot half elf. En op zondag zijn ze zelfs gesloten.

Onze Chinees is dus een van die zaakjes waar je alleen frisdrank kunt krijgen. Wij schuiven aan bij Stefano en Ennio. Ik zag net Ricko lopen, zegt Stefano. Ja, ik ook al, zegt Antonio. Toch wel een beetje raar dat hij niet op het schip is, de passagiers gaan dadelijk al aan boord.

Ziet er goed uit wat jullie hebben, maar ik heb meer met gebakken varkensvlees en rijst zegt Matteo. Ik ga voor de lamsbout met een springroll, zegt Antonio tegen de serveerster. En een flesje cola, please, voor mij ook, zegt Matteo. De serveerster knikt vriendelijk en vertrekt met onze bestelling.

Nou Matteo, onze laatste reis samen, jij gaat ons verlaten voor de ROMA onder de oude ZEUR. Nou, zegt Matteo, ik denk dat dat nog mee zal vallen. Zicco vertelde me dat Mourinoh best meevalt als kapitein. Hij is alleen streng en houdt zich erg aan het protocol zoals dat was bij de marine.

Ah, daar is het eten. Nou jongens proost, ons laatste wal etentje samen. Ja, dat zal wat worden straks. Zullen we nog even wat bier halen voor vanavond? Is goed, op de hoek is een drankenhandel. We kopen ieder een sixpack en lopen richting haven.

Ik heb begrepen dat we nu geen volle lijst hebben, zegt Ennio. Nee, klopt, iets van zeshonderdvijftig passagiers. Maar dat is meestal als we met de feestdagen afvaren. Begin december en half januari zijn de drukste weken. Daarbij komt dat we nu wel veel Aziaten hebben die varen tot Singapore. Matteo, heb jij je geloofspapieren al doorgestuurd naar Mourinoh? vraagt Stefano. Neen, dat doet het hoofdkantoor in Genua. Ik ga een week naar huis, naar mijn ouders in Arenzano, iets ten westen van Genua. Een klein dorpje aan de kust. Daar waar ik mijn jeugd heb doorgebracht.

Hier hebben ze gelukkig weinig meegekregen van de oorlog. Er zijn zelfs geen soldaten bij ons in het dorp geweest. Vader kon al die tijd gewoon blijven vissen samen met oom Vitte in hun gammele bootje in de baai. We zagen wel oorlogsschepen voorbij komen die dan naar Genua gingen en de vliegtuigen die de stad bombardeerden. Als kind van vijf, zes, was het alleen maar mooi om te zien. Veel kan ik me er niet van herinneren. Ja, ik heb een gelukkige jeugd gehad, dat geldt helaas niet voor Antonio en Stefano.

De enige vraag die ik me zal stellen is of Sussanna nog thuis is. Mijn buurmeisje waar ik vanaf mijn jonge jaren verliefd op ben.